

Stor Regnspove (*Numenius a. arquata* (L.))

som ynglefugl i Danmark

Af

ERNST TORP PEDERSEN

(With a Summary in English: *The Curlew (Numenius a. arquata (L)) as a Breeding Bird in Denmark*).

Meddelelse fra Naturfredningsrådets reservatudvalg nr. 77.

Flere danske vadefuglearter har gennem en årrække været i tilbagegang som ynglefugle her i landet. Der er tidligere foretaget sammenfattende zootopografiske undersøgelser over Hjejle (THAMDRUP 1939 p. 134) og Tinksmø (TORP PEDERSEN 1959 p. 53) – to af de stærkest truede arter, men adskillige andre arter burde også kortlægges, så man derved med større nøjagtighed kunne følge ændringerne i udbredelse og individantal. Der er dog også blandt vadefuglene eksempler på nye indvandrere, som har udvidet deres udbredelsesområde. Denne undersøgelse omhandler netop en sådan art, nemlig den Store Regnspove, som er indvandret som ynglefugl her til landet for 35–40 år siden, og som har bredt sig over store dele af Jylland samtidig med, at individantallet har været jævnt stigende.

For dels at prøve at følge indvandringen og spredningen gennem årene og dels at få et nogenlunde pålideligt skøn over individantallet påbegyndtes i 1959 en undersøgelse, efter at der bl. a. gennem Medd. fra D. O. F., Feltornithologen, Flora og Fauna og enkelte dagblade var blevet udsendt opfordringer til at indsende oplysninger. Da denne indsamlingsform i mange tilfælde er blevet misbrugt, viste det sig at være nødvendig at rette personlig henvendelse til en række fuglekyndige. Desuden har jeg selv gennem årene besøgt en del af ynglelokaliteterne. Følgende

personer har sendt værdifulde oplysninger og fortjener en hjertelig tak herfor:

Landbrugskonsulent S. ANDREASSEN, Lemvig, cand. mag. KNUD BARFOD, Charlottenlund, stud. scient. FINN BIRKHOLM-CLAUSEN, Århus, farver O. BEHREND, Sønderborg, overjæger J. BJERG-THOMSEN, Kale, førstelærer HJ. ØSTERGAARD CHRISTENSEN, Voerladegård, THORKILD ELLERBÆK, Herning, læge LORENZ FERDINAND, Ballerup, overbetjent CHR. HANSEN, Sdr. Omme, gdr. J. CHR. HARBOE, Skibbinge, kunstmaler KAJ HUSUM, Brande, cand. med. JOES RAMSØE JACOBSEN, Hillerød, mag. scient. BIRGER JENSEN, Kalø, overpostbud CARLO F. JENSEN, Tarm, strandfoged LENEHARD JENSEN, Rømø, centralbestyrer ANKER JOHANSEN, Ydby, overtrafikkontrollør THORVALD KJÆR, Århus, grosserer CHR. KRÜGER, København, cand. pharm. OLVAR LÆSSØE, Stavn, konservator HARRY MADSEN, København, landinspektør A. C. H. MONRAD, Aggersund, stud. scient. POUL HALD MORTENSEN, Risskov, fyrmester E. NEDERGAARD, Lyngvig, ROBERT NIELSEN, Brande, overlærer LEO NOVBRUP, Bredballe, skovfoged J. FRYDENLUND PEDERSEN, Høven, læge HANS PLESNER, Herning, konservator C. M. POULSEN, Silkeborg, JENS HØJEN POULSEN, Frederikshavn, gdr. KARL O. PEDERSEN, Skelund, stud. scient. JØRGEN RABØL, København, murermester ANTONI SCHMIDT, Gaansager, dyrlæge A. V. SØRENSEN, Pandrup, lærerstuderende JOH. SØRENSEN, Jelling, gdr. KARL PETER THOMSEN, Døvling, journalist N. J. TORTZEN, Herning og læge IB WENG, Haderslev.

En særlig tak til professor, dr. phil. R. SPÄRCK, som velvilligst har stillet Naturfredningsrådets arkivmateriale til min rådighed og til dr. phil. HANS LIND, som ligeledes gennem Naturfredningsrådet har ydet økonomisk støtte til undersøgelsen. Ligeledes takker jeg cand. mag. NIELS OTTO PREUSS,

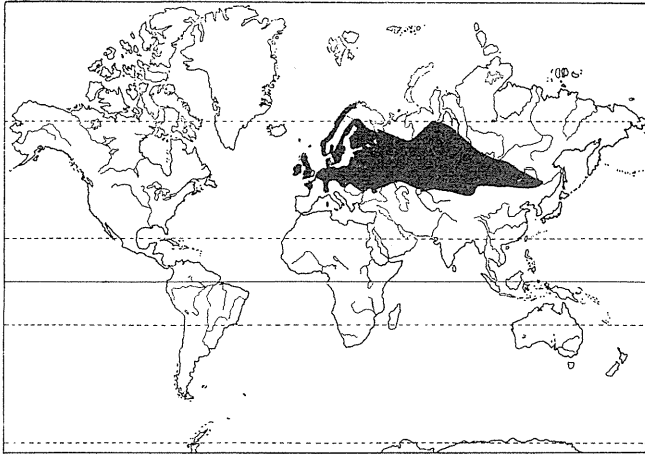

Fig. 1. Yngleområdet for Stor Regnspove (*Numenius arquata* (L.)).

The breeding range of the Curlew (Numenius arquata (L.)).

som har tilsendt mig oplysninger fra det nystartede Faunistisk kartotek og fra Zoologisk Museums ringmærkningsrapporter. Endvidere en tak til fugle-

fotografen ARTHUR CHRISTIANSEN, som velvilligt har udlånt de 3 fotografier, der er anvendt i artiklen.

GEOGRAFISK UDBREDELSE

Den Store Regnspove er en næsten trans-palaearktisk art, idet dens udbredelse strækker sig fra Vestirland og østpå til det nordlige Manchuriet. (Fig. 1). Sydgrænsen forløber mellem 46° og 50° n. br., ved Sortehavet og øst for Aralsøen dog stedvis lidt sydligere. I Vesteuropa er den udbredt over de Britiske Øer, Bretagne, Holland, Belgien og det østlige Frankrig. I Norge findes den fra Lindenæs i syd langs kysten helt til omkring 70° n. br. Desuden yngler den i Østnorge samt

i Syd- og Mellemsverige, hvorfra den er udbredt i et bredt bælte langs den Botniske Bugt til det mellemste og sydlige Finland. Langs Obfloden går den mod nord til 66° n. br., og herfra går nordgrænsen mod sydøst til Manchuriet (Voous 1960 p. 94).

Nominatformen er den eneste race, der yngler i Europa. Den går mod øst til egnene omkring det Kaspiske Hav og Aralsøen, ligesom den findes på Kirgiserstepperne. Fra Asien er beskrevet den geografiske race *N. a. orientalis*.

ARTENS NUVÆRENDE STATUS I NOGLE EUROPÆISKE LANDE

Den Store Regnspove har bredt sig som ynglefugl flere steder i Vest- og Nord-europa i dette århundrede. I Norge og Sverige således ret betydelig, idet den her er trængt ad elvdalene ind i det indre af landet (NØRREVANG 1963 p. 278). På de Britiske Øer er den også tiltaget og har spredt sig til lavtliggende områder i mange egne af England i de sidste 20 år (WITHER-

BY 1949 p. 170). I Slesvig og Holsten, hvor der nu kendes 46 ynglelokaliteter med tilsammen omkring 90–100 par, har den siden 1920 bredt sig nordpå fra det sydlige Holsten. I 1922 lå nordgrænsen lidt nord for Bad Bramstedt, i 1927 ved Rendsburg, og ifølge EMEIS manglede den endnu i 1925 helt som ynglefugl i Slesvig (KIRCHNER 1952 p. 8).

I Holland er bestanden anslået til 2500–3000 par med 1200–1400 par i højmoser og på heder, 700–800 par i klitter og 300–500 par i lavmoser og på vandlidende græsarealer. Trods den ret store partæthed (1 par pr. 10–100 ha) er der i de fleste egne af Holland tale om en ret betydelig tilbagegang på grund af hedeopdyrkning og afvanding af moser og enge. Også i Belgien er mange yngleterræner blevet reduceret og antallet gået tilbage til 230–280 par. I Schweiz har der været en fremgang,

men senere en tilbagegang, så antallet nu er mindre end nogensinde og kun på ca. 30 par. I Østrig findes kun 3–4 yngleområder, og i dele af Tyskland har der kunnet spores en tilbagegang (BRAAKSMA 1960 p. 85). I Finland er bestanden anslået til 44.000 par, men tætheden er ret ringe, nemlig 3 par pr. 10 km² i de sydlige og vestlige dele og 1–2 par pr. 10 km² i de østlige og mellemste dele af landet (MERIKALLIO 1958 p. 68).

OPLYSNINGER OM ARTENS FORMODEDE YNGLEN I DANMARK FØR 1925

I den ældre danske ornithologiske litteratur findes enkelte angivelser af, at den Store Regnspove skulle yngle her i landet. Alle disse oplysninger må anses for at være særdeles usikre og misvisende, men for fuldstændighedens skyld skal de dog omtales her.

L. H. BING (1802 p. 152) skriver fra Læsø: »Lyng-Sparre, en Fugl saa stor som en halvvoxen Kylling, er graaestribet med et langt kroget Neb og røde Been; opholder sig her i Klitterne og haver der Rede. Den flyver i Luften mod ondt Veir, og piber eller pister«. I denne meget tvivlsomme meddelelse synes BING at have sammenblandet Stor Regnspove og Rødben. Ikke desto mindre medtager både FR. FABER og KJÆRBØLLING den tilsyneladende vildledende oplysning.

F. BOIE (1822 p. 775), der boede i Kiel og foretog flere rejser op i Jylland, skriver, at han med urette har hævdet, at der ynglede enkelte Store Regnsøver på hederne i Slesvig-Holsten. Han tilføjer, at selv i Jylland synes den ikke at yngle, selv om han allerede i slutningen af juni har truffet en familie, der bestod af gamle fugle og unger. CH. TEILMANN (1823 p. 113) nævner intet om dens ynglen her i landet, men skriver, at den allerede først i juli kommer tilbage ledsaget af de unge.

Han ved ikke helt bestemt, hvor den yngler, men tilføjer, at han ikke fandt dens yngleplads på Island, hvilket jo ikke kan undre.

FR. FABER (1828 p. 248) foretog i sommeren 1827 en rejse til det nordligste Jylland, hvor han blandt andet besøgte Læsø. Han meddeler intet om, at han skulle have truffet Stor Regnspove på yngleplads, men nøjes med at henvise til BINGS angivelse, idet han skriver: »Paa Lessøes nordlige Side yngle, mærkeligt nok, – – *Numenius arquatus*, der er hans (BINGS) Lyngsparre«. Dermed er den meget problematiske oplysning kommet ind i den danske ornithologiske litteratur, hvor den næppe med rette hører hjemme. KJÆRBØLLING (1852 p. 346) nævner ikke ordet »Lyngsparre«, men nøjes med forsigtigt at anføre, at den Store Regnspove yngler hist og her i landet på hederne.

P. V. HEIBERG, der 1869–79 var læge i Thisted, skriver i sin lokalfauna fra Thy (1886 p. 30), at der i træktiden kan træffes ikke ubetydelige flokke, og han tilføjer: »Da jeg næsten aarligt har truffet den i Hjardemaal Klit i Begyndelsen af Juli, antager jeg, at den yngler, men det er ikke lykkedes at finde Reden.« Da arten som bekendt kan træffes på tilbagetræk allerede i sidste halvdel af juni, siger denne oplys-

ning intet om ynglen og er således i denne forbindelse ganske værdiløs. M. EWALD HANSEN (1910 p. 57) har foretaget grundige undersøgelser i Hjørdemål Klit for at få bekræftet HEIBERGS angivelse, men dette mislykkedes totalt.

HERLUF WINGE var ved udgivelsen af sin fuglefortegnelse (1906 p. 10) meget i tvivl om, hvorvidt arten ynglede her i landet, og han anfører kun: »Vist ynglende fåtallig«.

Også fra begyndelsen af dette århundrede foreligger der enkelte meget usikre formodninger om den Store Regnsboves ynglen her i landet. N. HEDIN (1909 p. 22) fremsætter en tilsyneladende ganske ubegrundet meddelelse om, at arten skulle yngle på Anholt, nærmere betegnet ude i de uforstyrrede mosedrag i Ørkenen, hvor terrænet skulle være udmærket. Fiskerne mente, at den ikke ynglede der, men andre fastholdt, at den skulle yngle derude. M. KLINGE (1912 p. 224) nævner udtrykkelig, at der under et besøg på Fanø i pinsen 1911 ikke var noget der tydede på, at

spoven ynglede på øen. Når han fremhæver dette, er det fordi han et par år tidligere fik meddelelse om, at den havde ynglet derovre. Vedkommende mente endog at have set den med unger på Grønningen. KLINGE tvivler dog meget på rigtigheden heraf og tilføjer, at Sandflod hede ville være meget bedre yngleterræn. Hertil kan bemærkes, at Regnsboveunger hurtigt kan fjerne sig langt fra redestedet, men alligevel er oplysningen for tvivlsom til at blive anerkendt. HALFDAN LANGE (1919 p. 31) har ligeledes en særdeles tvivlsom oplysning fra sergent JAKOBSEN, Obbekjær, om at den Store Regnsbove skal have ynglet i engene ved Varming i Ribeegnen.

I LEHN SCHIØLERS fortegnelse over Danmarks fugle (1925 p. 232) hedder det: »Måske ynglende en enkelt gang. Sikkert Bevis mangler«. R. HØRRING (1926 p. 177) stiller sig mere tvivlende og mener, at de usikre beretninger om, at den skal have ynglet flere steder i Vestjylland, på Læsø og andre steder, simpelthen skyldes oversømmende, ikke ynglende fugle.

DEN STORE REGNSBOVES INDVANDRING OG SPREDNING SOM YNGLEFUGL I DANMARK

Efter de foreliggende oplysninger at dømme er Lille Vildmose og Randbøl hede de to første steder her i landet, hvor den Store Regnsbove slår sig ned som ynglefugl. På Randbøl hede er det sandsynligt, at den har ynglet siden 1926, men det første sikre redefund gøres først i 1934 af HANS MEINHARDT. I Lille Vildmose blev der efter alt at dømme fundet en rede i 1928, og det er ikke udelukket, at den har ynglet her allerede nogle år i forvejen. KARL O. PEDERSEN, der har fulgt Spovernes færden i Vildmosen siden c. 1929, har henvendt sig til daværende skovforvalter C. E. NIELSEN, Skørping, som kom til Tofte skovdistrikt i 1899, og som i den

tid han var i Tofte kendte spoverne fra området og ovenikøbet kunne gøre rede for, hvor enkelte par var at træffe. Dette kunne tyde på, at der allerede den gang var en bestand af ynglende spover i Vildmosen, selvom det ikke kan bevises.

Mens Randbøl hede kun har 1–3 ynglende par, var bestanden i Vildmosen allerede i 1933 oppe på 5–6 par. En anden fast yngleplads fra omkring 1931 er Frøslev mose, hvor antallet af par har varieret fra 2 til 4. I 1935 konstateredes den Store Regnsbove som ynglefugl på Kalsmørsk hede, hvor der allerede i 1938 var 5 par, og optællingen 1963–64 viser, at der stadig synes at være dette antal par. I 1936

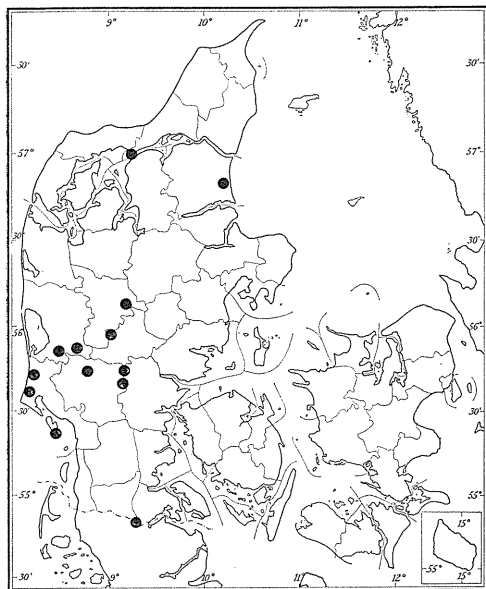

Fig. 2. Den Store Regnspeves danske ynglepladser indtil 1940.

The breeding places of the Curlew until 1940.

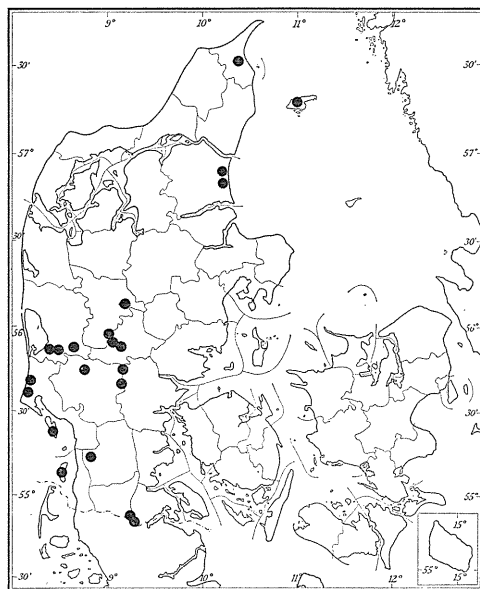

Fig. 3. Den Store Regnspeves danske ynglepladser indtil 1950.

The breeding places of the Curlew until 1950.

fandtes den ynglende på Fanø, hvor der i de følgende 2 år blev truffet omkring 6 par. Efter de foreliggende oplysninger har der derefter kun ynglet et enkelt par på øen, men det er muligt, at den ikke har været tilstrækkelig grundigt undersøgt. I 1937 konstateredes Regnspeven for første gang ynglende på Borris hede, som i dag er langt den største danske yngleplads med mindst 30 par.

Tabel 1 viser antallet af ynglepar omkring 1940, 1950 og 1960–63 på de lokaliteter, der først blev taget i besiddelse, nemlig før 1950. De 8–10 par på Læsø er vist lovlig højt sat, men på nogle af de andre lokaliteter er tallene måske til gengæld i underkanten. Omkring 1940 kendes 13 danske ynglelokaliteter (fig. 2), og antallet af par ligger omkring 25. Mellem 1940 og 1950 breder den sig i Sydvest- og Midtjylland, og 2 betydningsfulde ynglelokaliteter føjes til i Nordjylland, nemlig

Råbjerg mose fra ca. 1945 og Læsø fra ca. 1947. Den kendes i 1950 fra 21 lokaliteter (fig. 3), og antallet af par nærmer sig 50.

Siden 1950 og navnlig siden 1955 har den spredt sig ud over et stort antal lokaliteter i Nordvestjylland samt i den del af Vestjylland, der ikke var nediset i sidste istid, så den nu kendes som ynglefugl fra omkring 60 lokaliteter. Rent talmæssigt betyder disse 40 nye lokaliteter dog ikke meget, idet der kun yngler et enkelt eller 2 par hvert sted, og på flere af terrænerne er den næppe regelmæssig ynglefugl, delvis fordi den forjages af opdyrkning og afvanding.

Fig. 4 angiver det minimale antal ynglende par 1928–1963. Det ses, at kurven viser en jævn stigning. Det store antal i 1938 skyldes den grundige optælling, der blev foretaget dette år og ikke mindst de mange ynglende spever på Fanø, som ikke blev konstateret i de følgende år. Den be-

ANTAL PAR

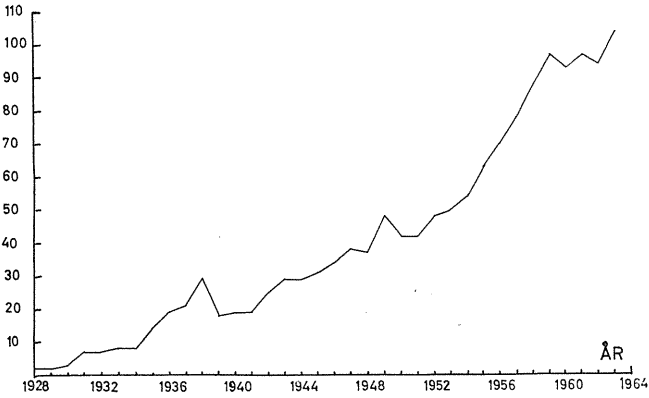

Fig. 4. Det minimale antal ynglende Store Regnspover i Danmark i årene fra 1928 til 1963.

The minimal number of breeding Curlews in Denmark in the years 1928–1963.

tydelige stigning i 1950-erne skyldes først og fremmest det store antal par, der bliver faste ynglefugle på Borris hede, men i denne periode sker der også – som nævnt –

en spredning til en række nye ynglelokaliteter især i Nordvestjylland. Efter 1959 synes denne fremgang at være mindre udpræget.

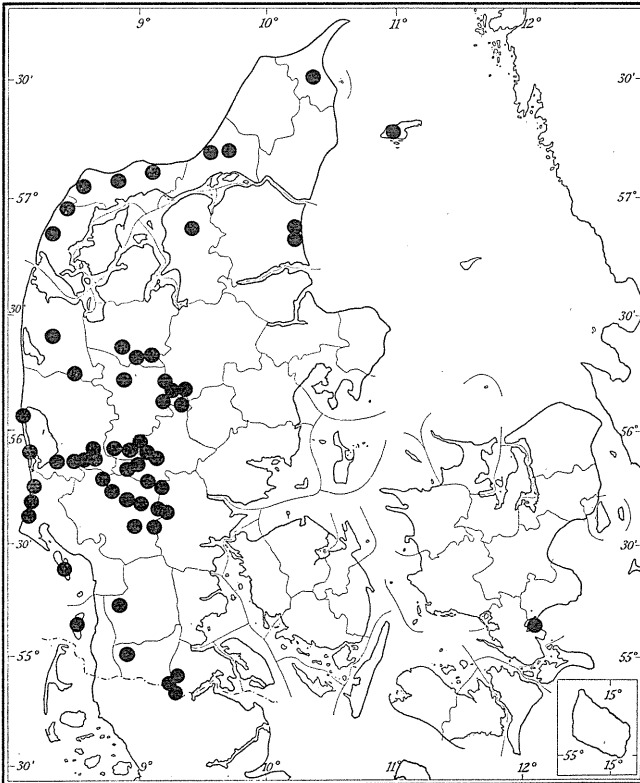

Fig. 5. Den Store Regnspoves danske ynglepladser siden 1950.

The breeding places of the Curlew since the year 1950.

DEN STORE REGNSPOVES NUVÆRENDE STATUS
SOM YNGLEFUGL I DANMARK

Som det fremgår af udbredelseskortene fig. 2-3 og 5, har den Store Regnspeve en udpræget vestlig udbredelse i Danmark, idet der fra det østlige Danmark kun kendes en enkelt sikker ynglelokalitet (Fed ved Præstø), hvor den dog næppe er regelmæssig ynglefugl.

Dens yngleområde er Læsø, Vendsyssel, Himmerland, Thy, Vestjylland, Midtjyl-

land samt de vestlige og sydlige dele af Sønderjylland. Det falder nøje sammen med Tinksmedens yngleområde (TORP PEDERSEN 1959 p. 60), idet de 2 arter søger til stort set de samme biotoper og i mange tilfælde yngler på samme lokalitet.

Ifølge tabel 1 og 2 og fig. 5 ligger antallet af ynglende par i årene 1960-63 på mindst 100. Det omtrentlige antal optalte

Tabel 1. Antal ynglepar på lokaliteter fra før 1950. Tallene i parentes betegner de zootopografiske distrikter.

Number of pairs in localities before 1950.

	Antal par omkring 1940	Antal par omkring 1950	Antal par 1960-63
Råbjerg mose (1)		4-8	4-8
Læsø (3)		2	8-10
Aggersborg holme (5)	0-1		
Lille Vildmose (11)	4-6	4-5	3-5
Østerhede (Sdr. Vium) (17)	1-2		
Tarm Østerhede (17)		1-2	1
Borris hede (17)	1-2	3-6	30
Ulkjær mose (18)	0-1	1	1
Vorslunde mose (19)		1	1
Skærlund hede (19)		1	2
Heder langs Karstoft å (19)	1	1	1
Sandfeld hede (19)	1		
Randbøl hede (25)	1-2	1-2	1-3
Plovslund mose (26)	0-1	2-3	2-3
Morsbøl hede (26)	1-2	2	1
Heden s. for Stenderup (26)	0-1		
Hederne ved Fiilso (27)	0-1		1
Grærup-Oksbøl (27)		2	
Kalsmærsk hede (27)	4-5	4	4
Fanø (27)	1-6	1	1
Gånsager-Renbæk hede (49)		3-4	5-6
Rømø (50)		0-1	
Kongsmose (51)		0-1	
Frøslev mose (51)	2-4	2-3	2
Kragelund mose (51)		2-5	1-2
Antal par på disse lokaliteter	17-36 par	37-55 par	69-82 par
Par på nye ynglelokaliteter siden 1950			37-55 par
Det samlede antal par	17-36 par	37-55 par	106-137 par

par skulle være 106–137, men det er muligt at disse tal er lidt for lave, da man må regne med, at en del par kan have unddraget sig opmærksomheden. En optælling af denne art vil ikke kunne undgå at være behæftet med fejlbedømmelser, og meget tyder på, at man på flere lokaliteter er tilbøjelig til at angive for lave tal.

Fordelingen efter landsdele er omtrent følgende:

Vendsyssel (1,3 og 5)	15–20 par
Thy-Hanherred (6 og 7)	5–10 par
Himmerland (10 og 11)	5–7 par
Midtjylland (14, 15, 18, 19, 25 og 26)	23–34 par
Vestjylland (16, 17 og 27).....	50–55 par
Sønderjylland (49, 50, 51 og 52)	8–10 par
Sjælland (39 b)	0–1 par
Hele Danmark	106–137 par

ARTENS BIOTOPKRAV OG FREMTIDSMULIGHEDER I DANMARK

Den Store Regnspoves vestlige udbredelse her i landet er bestemt af økologiske forhold, idet de biotoper, der tilfredsstiller dens krav, netop findes i den del af landet. Den yngler både på ret tørre hedestrækninger og i hedemoser. På de tørre områder f. eks. i klitter sætter den dog pris på, at der er småsøer eller damme i nærheden. BRAAKSMA (1960 p. 86) mener endog, at der er en direkte korrelation mellem grundvandstanden og antallet af ynglepar. Således kan man skabe bedre ynglemuligheder for den ved at hæve grundvandstanden, hvilket nok var værd at forsøge på visse danske heder.

De tørre biotoper karakteriseres af hede-lyng (*Calluna vulgaris* L.), rævling (*Empetrum nigrum* L.), tyttebær (*Vaccinium vitis-idaea* L.), melbærris (*Arctostaphylos uva ursi* L.) og rensdyrlav (*Cladonia*). På mange hedeområder forsvinder lyngen fra ret store partier og erstattes af græsser, for eksempel blåtop (*Molinia coerulea* L.) og i klithederne bl. a. af hjælme (*Ammophila arenaria* L.). De spredte selvsåede bjærgfyr (*Pinus mugo* TURRA) og bævreaspe (*Populus tremula* L.) synes ikke at genere fuglen, som også er fundet ynglende i nyanlagte nåletræsbeplantninger, men så snart plantagerne vokser op, forsvinder den for bestandig.

Hedemoserne, som den med særlig for-
kærlighed slår sig ned i, karakteriseres af

hedelyng (*Calluna vulgaris* L.), klokkelyng (*Erica tetralix* L.), tranebær (*Oxycoccus quadripetalus* GIL.), rosmarinlyng (*Andromeda polifolia* L.), tue-kæruld (*Eriophorum vaginatum* L.) og tørvemos (*Sphagnum*).

Den Store Regnspove finder sig til rette på ret forskelligartede biotoper og er endog flere gange fundet ynglende på dyrkede marker:

Lille Vildmose: I 1952 på et nykultiveret område og i 1960 i en græs-fenne.

Døvling (pr. Kibæk): Ca. 1950 i en græsmark.

Stensgaard i Give: I 1964 i en bygmark.

Bække (mose): I 1956 i en kløvermark 10 m fra en hede.

Gaansager: I 1957 i en roemark.

Fed v. Præsto: I 1962 i en sandet bygmark.

Dog må sådanne ynglepladser anses for nødløsninger i forbindelse med afvanding og opdyrkning af tidligere ynglelokaliteter i omegnen. Der er næppe mulighed for, at den Store Regnspove vil blive regelmæssig ynglefugl på danske marker, dertil holder den for meget af de store, øde og mennesketomme områder, hvor der er fred i yngletiden.

Sammenligner man dens udbredelse med et kort over de danske landskabsformer (fig. 6) viser det sig, at den lige-som Tinksmøden er knyttet til 4 af disse. Af tabel 2, der er en oversigt over de danske ynglepladser 1960–63, fremgår,

Fig. 6. Kort over de danske landskabsformer. (Efter K. MILTHERS). 1. Hedesletter. 2. Havklitter og indsande. 3. Hævet stenalderhavbund. 4. Sandede moræner. I Vestjylland (syd og vest for den optrukne streg, der angiver isens hovedopholdsline i sidste istid) er det de såkaldte Bakkeøer. 5. Lerede moræneområder. 6. Hævet havbund fra ishavstiden. 7. Marskområder.

Map of the Danish landscape types (After K. Milthers). 1. Outwash plains. 2. Coastal and inland dunes. 3. Raised sea-floor from the Stone Age Sea. 4. Sandy moraines. In West Jutland (south and west of the full-drawn line which indicates the main ice border line in the last glacial period) the landscape consists of the so-called "hill islands" i.e. moraine landscape from the penultimate glaciation. 5. Clayey moraine areas. 6. Emerged sea floor from the late Glacial Sea. 7. Marsh areas.

hvorledes fordelingen er på landskabsformerne. Ca. halvdelen af bestanden yngler på hedesletter, ca. 20% på flyvesandsområder (klitter og indsande), ca. 20% på hævet havbund og ca. 10% på

sandede moræner. Fordelingen er omtrent den samme som hos Tinksmø (TORP PEDERSEN 1959 p. 64), idet der dog yngler en forholdsvis større procentdel Store Regnspever på de sandede moræner, hvil-

ket er i overensstemmelse med, at den stiller knap så strenge krav til biotopen, som Tinksmøden gør.

I Vest- og Midtjylland ligger alle ynglepladserne på nær én (bygmærk i Give) i det område, der ikke var nediset i 3. istid. Alle de jyske ynglepladser, der ligger uden for dette område, er i havklitter og indsande samt på heder og i hedemoser på den hævede stenalderhavbund. Også i Slesvig og Holsten undgår den de unge morænedannelser og marskegnene, idet de biotoper, som den foretrækker, alle er beliggende i det såkaldte geestland, der omfatter hedesletter og gamle, hovedsagelig sandede moræneområder (bakkeøer) (KIRCHNER 1952 p. 9).

En del af den danske bestand findes i fredede områder (Borris hede, Kalsmærsk hede, Randbøl hede, dele af Læsø, Hanstholmreservatet m. fl.), hvor der skulle være gode muligheder for den i fremtiden, men et stort antal af dens øvrige ynglepladser kan ventes at blive ødelagt af opdyrkning og afvanding. Der bør føres kontrol hermed, så områder, der ikke kan blive fin landbrugsjord, bliver skånet. Desuden kunne der uden tvivl gøres en hel del for at forbedre biotoperne på de fredede områder bl. a. ved at hæve grundvandstanden, så de tidligere heder ikke forvandles til golde, tørre stepper, ligesom man bør holde lidt igen med nye beplantninger på hederne. En anden fare for Regnspoven — især en del steder langs vestkysten — er den tiltagende sommerhusbebyggelse, som bør holdes inden for bestemte grænser.

Hertil kommer så den direkte fredning af den Store Regnspove. Selvom arten, som omtalt, har bredt sig i en række vesteuropæiske lande, må en væsentlig del af dens succes som ynglefugl i Danmark sikkert tilskrives den forårsfred, som blev indført med jagtloven af 1931. Da der nu yngler over 100 par spover i Danmark, vil det være et rimeligt krav, at den nye jagtlov får en permanent bestemmelse om,

at arten er fredet her i landet indtil 1. august. Endnu i begyndelsen af juli er ungerne ofte knap nok helt flyvefærdige. Opfyldes disse krav, skulle der være mulighed for, at denne vor største ynglende vadefugl, som en skøn og værdig afløser af Hjejlen (*Pluvialis apricaria* (L.)), også i de kommende år vil yngle i en række danske hedeområder.

Tabel 2. Oversigt over den Store Regnspoves danske ynglepladser 1960–63.

Breeding places of Curlew, 1960–1963.

1) YNGLELOKALITETER PÅ HEDESLETTER (= FLODSLETTER).	
Borris hede (17)	30 par
Plovslund mose (26)	2–3 par
Skærlund hede (19)	2 par
Frøsløv mose (51)	2 par
Kragelund mose (51)	1–2 par
Stoustrup hede (17)	1–2 par
Linå, Sunds (18)	1–2 par
Risbjerg hede (19)	1–2 par
Pilkmoser, Brande (19)	1–2 par
Klelund (26)	1–2 par
Flyvestation Karup (15)	1 par
Holmgaard mose (16)	1 par
Tarm Østerhede (17)	1 par
Ulkjær mose (18)	1 par
Kærbæk, Sdr. Felding (18)	1 par
Ovstrup hede, Ørre (18)	1 par
Vorslunde mose (19)	1 par
Heder langs Karstoft å (19)	1 par
Lille Brande hede (19)	1 par
Hestlund mose (19)	1 par
Morsbøl hede (26)	1 par
Krogshede (26)	1 par
Eg mose, Grindsted (26)	1 par
Faldhøje (26)	1 par
Hede s. for Donslund (26)	1 par
Munklinde (18)	0–1 par
Ialt	57–65 par

Følgende lokaliteter menes ikke at være regelmæssige ynglepladser, og antallet af par kendes ikke nøjagtig:

Hvidmose (15), moser i Sdr. Feldborg og Simmelkær (15), heder s. for Tarm (17), Frederiksværk i Bording (18), Gl. Blåhøj (19), Sandfeld hede (19), heden s. for Stenderup (26), Galstho mose (26), Kongsmose (51), hede n. for Bommerlund (52) og hede nv. for Øster Gejl (52).

2) YNGLELOKALITETER PÅ FLYVESANDS-
OMRÅDER (HAVKLITTER OG IND-
SANDE).

Kalsmærsk hede (27)	4	par
Henne-Mosevrå (27)	3-5	par
Henne strand (27)	2-3	par
Randbøl hede (25)	1-3	par
Hanstholmreservatet (6)	1-2	par
Lyngby, Thy (7)	1-2	par
Vorup sø, Thy (7)	1-2	par
Oudrup hede, Gatten (10)	1-2	par
Tranum klit - Rødhus (5)	1	par
Hede n. for Voldum sø (6)	1	par
Heden v. Vigsø (6)	1	par
Hede n. for Vangså (7)	1	par
Holmslands klit (17)	1	par
Fanø (27)	1	par
Klim strand (6)	0-1	par
Ballerum ø for Tved (6)	0-1	par
Ialt	20-31	par

Herunder hører også Rømhø (50), hvor det ikke med sikkerhed vides, om arten er regelmæssig ynglefugl.

3) YNGLELOKALITETER PÅ HÆVET HAV-
BUND.

Læsø (3)	8-10	par
Råbjerg mose (1)	4-8	par

Lille Vildmose (11)	3-5	par
Store Vildmose (5)	2	par
Heder ved Fiilsø (27)	1	par
Heder ved Vejlerne (6)	0-1	par
Fed ved Præstø (39)	0-1	par
Ialt	18-28	par

Desuden har den ynglet på Aggersborg holme (5), hvor den dog næppe er regelmæssig ynglefugl.

4) YNGLELOKALITETER PÅ SANDEDE
MORÆNER.

Gånsager - Renbæk hede (49) ...	5-6	par
Heder sø for Vostrup (17)	3	par
Kirkegård, Vind (16)	1	par
Døvling ved Kibæk (18)	1	par
Vollund i Egstved (25)	1	par
Stensgård i Give (19)	0-1	par
Ialt	11-13	par

Af andre heder eller moser på sandede moræner har den Store Regnsbove ynglet på Østerhede i Sdr. Vium (17), der nu er helt opdyrket, på heder ved Rønkilde i Bording (18) og s. for Pårup korsvej (18), i Bække mose (25) og i en mose s. for Hegnsvig (26), men det har ikke kunnet oplyses, om arten stadig er regelmæssig ynglefugl på disse lokaliteter, ligesom der intet kendes til antallet af par.

MEDDELELSER OM DEN STORE REGNSPOVES
DANSKE YNGLEPLADSER

I den efterfølgende gennemgang af det indsamlede materiale er kun medtaget oplysninger efter 1925, idet de ældre meddelelser er behandlet og diskuteret i et tidligere afsnit. Tallene angiver de danske zootopografiske distrikter (se JESPERSEN 1937, p. 80).

1. *Raabjerg mose* (= moseområdet mellem Jerup og Aalbæk): På gdr. LARSENS gård Hedensgaard, Napstjert pr. Jerup rugede en Stor Regnsbove den 3. juni 1945 på 4 æg. Den rugende fugl blev fotograferet af maskinarbejder S. SIMONSEN, Frederikshavn. 12. juni var ungerne udruget og forblev i nærheden af reden i 4-5 dage. Senere blev de ikke set, men da de gamle fugle stadig opholdt sig på terrænet, var ungerne der sikkert også (Dansk

Jagttidende, 62. årg. nr. 9, 5. aug. 1945 p. 70). I 1952 ynglede flere par i området. Hverken reder eller yngel blev fundet, men at dømme efter fuglens opførsel, var der ingen tvivl. Vagtmester KOCK, der tidligere har fundet dens rede på lokaliteten, anslår antallet af ynglepar til ca. 10 (TORP PEDERSEN 1952 p. 138). Under et besøg på Kragsskovhede i maj 1953 blev set et stort antal ynglende Stor Regnsbove. Alene i nærheden af tranereden var der 4 par. Det var i 1953 absolut den største yngleplads for Storspove i Danmark. (TH. KJÆR). 6. maj 1956: 5-6 par noteret. 23. april 1957: 6-7 par noteret. 2 reder med 4 + 4 æg. 4. maj 1958: Mindst 8 par. 3 reder med 4 + 4 + 2 æg set. 5. juni 1960: 7-8 par. 2 reder med 3 + 4 æg set (HJ. ØSTERGAARD CHRISTENSEN). 11. juni: set 8-10 Stor Regnsbove i den nordlige del. 12. juni et lignende antal samme sted. 23. april 1961: 3-4 iagttaget samme sted som sidste år. 29. april:

Stor Regnspove. Frøslev Mose den 24. maj 1939 (Foto: ARTHUR CHRISTIANSEN).
Curlew. Frøslev Mose, May 24th 1939.

Midt i mosen iagttaget 2 Storspover, hvis adfærd kunne tyde på, at der var en rede i nærheden (JENS HØJEN POULSEN).

3. Læsø: 8. juni 1947: 2 par, sikkert med unger (J. CHR. HARBOE). 7. juni 1948: 1 opførte sig som ynglefugl ved Vesterø (HJ. ØSTERGAARD CHRISTENSEN). 12. maj 1951: 2-3 par øst for Holterne (KNUD BARFOD). 6. juni: 2-3 par sikkert med unger (HARBOE). 8.-19. juni 1959 blev flere steder, bl. a. ved søerne mellem Byrum og Vesterby truffet Stor Regnspove, der opførte sig som på yngleplads. Ved prof. JOHANSENS hus lidt vest for Østerby blev truffet en enkelt spove, som ganske afgjort havde unger (CHR. KRÜGER). 17.-18. april 1960: I Nordmarken set 4-5 stk., der fløjtede det karakteristiske parringsfløjt (JENS HØJEN POULSEN). 12. maj 1963: 1 + 3 set på yngleplads i Kærene sydøst for Vesterø havn (E. TORP PEDERSEN). Stor Regnspove er fåtallig ynglefugl på Læsø. Den samlede bestand anslås til ca. 8-10 par (HANS JOHANSEN 1963 p. 147).

5. Store Vildmose: I 1955 og 1956 blev set et par med unger i kanten af mosen mod den opdyrkede

del. Der er nok ikke nogen tvivl om, at mosen hvert år er fast yngleplads for flere par (A. V. SØRENSEN).

Tranum klit i Jetsmark sogn: Hvert af årene 1959, 1960 og 1961 blev flere gange set 2 unger i en uopdyrket mose og et klitareal ved Gl. Udholm. I 1962 blev de gamle fugle set i yngletiden, men ingen unger. Dog har der formodentlig også været unger dette år. Arealet er næppe yngleplads for ret mange par. (A. V. SØRENSEN). 15. maj 1963: Storspoven truffet her af B. LØPPENTHIN ifølge P. HALD MORTENSEN. 19. maj 1959 blev fundet en rede med 4 æg ved vejen ved Rødhus syd for Blokhus. 29. maj var æggene udruget, og de gamle fugle fløj ængstelige omkring (ERIK NØRGAARD 1960 p. 56).

Aggersborg holme (ved Limfjorden): I 1931 fremsatte landinspektør MONRAD en formodning om, at Storspoven yngede her. Først i 1935 blev det dog bevist, at arten yngede på denne lokalitet, - og det endda på en meget ejendommelig måde. Landinspektøren var først i september dette år på spovejagt på Aggersborggård holme. Han skød her en ringmærket spove, og ved henvendelse til adres-

sen, hr. P. SKOVGAARD, Viborg, blev det oplyst, at ringen den 26. juni 1935 var sat på en »Hættemågeunge«. Ungen var blevet mærket af en af SKOVGAARDS assistenter, der blev bistået af sin kone. Under mærkningen er der da blevet taget fejl, og den mærkede spoveunge er fejlagtig blevet opført som Hættemåge (KAJ WESTERSKOV 1942 p. 218). A. C. H. MONRAD har bekræftet rigtigheden af disse oplysninger og mener, at mange spover i årenes løb har ruget på holmene og i de lyngklædte kærstrækninger omkring Bygholms vejer og i klitarealet nord for Lund fjord.

6. Klim strand: 16. maj 1963 truffet her af B. LØPPENTHIN ifølge P. HALD MORTENSEN.

Heder sydvest for Bygholms vejle: I 1959 ynglede 1 par i en mose- og hedestrækning syd for plantagen umiddelbart vest for vejlen. Reden fandtes ikke, men hannen hørtes mange gange, og fuglene sås ofte sammen. (OLVAR LÆSSØE). 25. maj 1964 jodlede en Stor Regnspove langvarigt om formiddagen på Holmtange (SW for Bygholm). Ikke hørt under flere andre besøg. Det kan have været en oversommende (P. HALD MORTENSEN).

Heden nord for Voldum sø: 16. maj 1963 set af B. LØPPENTHIN ifølge P. HALD MORTENSEN.

Heden ved Vigsø: Ingen ynglende i 1961, men terrænet skulle synes velegnet. 20. april 1962: 1 par nord for det lange kær i Rosholm (iflg. HARRY HANSEN og OLUF JEPSEN medd. af HALD MORTENSEN). 5. juni havde parret unger efter fuglenes adfærd at dømme. 2. juni 1963: Ingen iagttaget (P. HALD MORTENSEN).

Ballerum (Øst for Tved): I 1960 blev hen på sommeren set Stor Regnspove på en fortrinlig lokalitet. Nu er området beplantet (P. HALD MORTENSEN).

Hanstholm-Klitmøller vildtreservat: 5. maj 1951: 1 fugl set og hørt i parringsflugt ved Blegso (ØSTERGAARD CHRISTENSEN). 1959: En rede fundet 15. maj. (LØPPENTHIN 1962, p. 91). 2 par ved Kokkjær vand (N. for Tved pl.), men det lykkedes ikke at finde æg eller unger. 1960: Efter 15. april opholdt 1 par sig ved Kokkjær vand. Måske ynglede den også øst for Sokland. 1961: 16. april: 2 par set, nemlig 1 par på hede mellem Blegso og Tormål og 1 par ved Savbjerg øst for Sokland. Senere på dagen et par ved Kokkervand. 21. maj: Rede med 4 æg fundet i Kokkervand-området. Området er let at overskue, da det er en lav, flad hede med kun enkelte træer, så der var kun det ene par. 1962: 1 par har opholdt sig her hele foråret. Parrings-trillen hørt, men ingen redefund. 3. juni 1963: 1 par ved Kokkjær vand, men ingen i selve reservatet. 1964: Mange besøg, bl. a. 27. maj. 1 par i den nordøstlige del af Kollen. 1 par ved reservatets grænse N. for Sårup. 5. juni: 1 par ved Kokkjær vand (POUL HALD MORTENSEN).

7. Heden nord for Vangså: I forsommeren 1961 opførte et par sig som ynglefugle (A. GRANDJEAN-THOMSEN medd. af P. HALD MORTENSEN). 11. og 13. maj 1964 blev 2 par set N. for vejen Vang-Vangså (P. HALD MORTENSEN).

Hederne ved Vorup sø: I 1951 blev parringstrillen hørt ved Faddersbøl, men det kan være tilfældigt (ANKER JOHANSEN). 19. maj 1960: 1 ynglepar set og hørt (CARLO F. JENSEN). 1963: 2 par set 1. juni. – 11. maj 1964: 1 par syd for søen, men ingen nord for (P. HALD MORTENSEN).

Lyngby, Thy: 1. juni 1963: ingen iagttaget. 9. maj 1964: Mindst 1 par på heden mellem Lodbjerg fyr og Lyngby og 1 par syd for Sandhoved på heden mellem Lyngby og Stenbjerg plantage (P. HALD MORTENSEN).

9. Færkor odde, Fur: 14. juni 1942: Storspover hørt i de ret store hedepartier på øen, men det var næppe ynglefugle (NIELS HARALD JENSEN, Naturfredningsrådets reservatudvalg).

10. Oudrup-Gundersted hede: På den store hedestrækning sydøst for Oudrup Andelsplantage (ved Gatten i Himmerland) ynglede den første gang i 1957. I 1959 var der sandsynligvis 2 ynglende par. I 1960 sås 2 ungfugle (O. LÆSSØE).

11. Lille Vildmose: Gdr. KARL O. PEDERSEN har givet en udførlig og interessant beretning om Stor Regnspove som ynglefugl i denne vidtstrakte mose. I sidste halvdel af 1920-erne besøgte han af og til sin fætter J. P. PEDERSEN, der den gang ejede en gård i Langrim, hvortil der bl. a. hørte et hedeareal, som grænsede umiddelbart op til sydsiden af lensgreve SCHIMMELMANN'S vildtreservat. Under disse besøg bemærkede han, at der ofte hele yngletiden igennem holdt et par Storspover til inde over denne lynghede. KARL O. PEDERSENS beretning fortsætter:

En dag sidst i maj 1928 fortalte min fætter, at han for en uges tid siden skræmte en stor, gråbrun vadefugl af reden inde på hedearealet. Reden var anbragt ret åbent midt i en lyngtue og indeholdt 4 æg, fortalte han. Han hæftede sig dog ikke videre ved dette, da han var optaget af at drive en kvie, der var brudt ud, tilbage til indhegningen. Jeg blev imidlertid interesseret i tilfældet og bad ham følge med ud i heden for om muligt at genfinde reden, hvilket dog ikke lykkedes for os. Fuglen har rimeligvis fået udruget i mellemtiden og forladt stedet med ungerne. Jeg tænkte mig vel nok den mulighed, at det kunne være Storspovens rede, min fætter havde fundet, men jeg havde den gang ingen videre kendskab til denne fugls yngleforhold og stillede spørgsmålet i bero. I dag tror jeg bestemt, at det har været denne fugls rede.

I årene efter 1928 kom jeg oftere derud og kunne konstatere, at spoveparret regelmæssigt gennem

flere år vendte tilbage til samme område og kunne træffes der hele yngletiden igennem. Efter i 1929 at have opnået lensgrevens tilladelse til at færdes i mosen og inde i vildtreservatet, blev mit kendskab til den Store Regnspoves forekomst i Lille Vildmose lidt efter lidt større, idet jeg fandt flere spovepars tilholdssteder yngletiden igennem. De fordelte sig især over den sydlige del af mosen, d.v.s. inde i selve vildtreservatet og i området omkring de udtørrede søer, Toftsø og Birkesø.

Parrene var ret stedbundne og fandtes oftest år efter år på de samme områder. Omkring 1933–34 havde jeg efterhånden fået kendskab til 5–6 par Store Regnspover, som havde faste tilholdssteder yngletiden igennem. De forsvarede hver sit område og bortjagede ræve, krager og Fiskehejrer, ja i visse tilfælde endog rovfugle, når disse kom for nær til stedet. Jeg ofrede nu og da nogen tid på at iagttage spoverne på ynglepladserne også for eventuelt at finde reder, men det lykkedes ikke før i 1937. (KARL O. PEDERSEN).

16. maj 1937 fandt dr. THAMDRUP en rede med 4 æg. 23. maj besøgte KARL O. PEDERSEN og H. ELLEGAARD reden, hvor ungerne var ved at bryde

ud af æggene (THAMDRUP 1937 p. 134). Det var det spovepar, som havde sit tilhold umiddelbart øst for Bittesøen, og som KARL O. PEDERSEN havde kendt fra denne lokalitet gennem flere år dog uden at finde reden. Han fandt parrets rede igen 24. april 1938 knap 200 meter længere inde i mosen end i 1937, og 7. maj 1939 fandt han igen parrets rede, denne gang ca. midtvejs mellem de to foregående års redesteder. KARL O. PEDERSEN mener, at det blev sidste år, at dette par fik ro til at ynkle der, idet Statens Jordlovsudvalg i 1938 erhvervede den nordlige del af vildmosen og påbegyndte kultivering af den.

13.–14. maj 1938 besøgte sammen med ARTHUR CHRISTIANSEN den ovennævnte rede i den nu opdyrkede del. 23. maj havde fuglen nyklækkede unger. Desuden var der flere ynglepar inden for vildthegnet (KJÆR 1939 p. 157). Også i 1940 set rede n. for hegnet, men spoverne har næppe ynglet her siden 1941 p. g. af det fremskredne kultiveringsarbejde (KJÆR 1949 p. 179). 20. maj 1939 blev samtidig set 6 Store Regnspover ved en lille sø i mosen. De opførte parringsleg, og det har sikkert drejet sig om 3 ynglende par (NOVRUP 1940 p. 72).

Rugende Stor Regnspove. Frøslev Mose den 10. maj 1939 (Foto: ARTHUR CHRISTIANSEN).
Curlew on nest. Frøslev Mose May 10th 1939.

Maj 1939: Rede med 4 æg set og fotograferet af S. RASMUSSEN (Hj. ØSTERGAARD CHRISTENSEN).

I årene forud for kultiveringen af mosen syntes bestanden ret konstant at være på 5–6 par fordelt således: 3 par i området omkring de udtørrede søer, Toftø og Birkeseø, 1 par i mosen op mod den dyrkede mark ved Toft og 2 par i sydsiden ved Sjøldenglad, Langerim eller Gl. Enge. Derudover kunne der enkelte år træffes et par spover f. eks. i mosen mod øst i retning af Knarmov, eller der konstateredes et andet par et godt stykke inde i selve mosen vest for Toft Bakke, hvor parret var ret isoleret fra dyrkede områder. I disse tilfælde må der således regnes med 1 eller 2 par mere end de ovenfor nævnte (KARL O. PEDERSEN).

I 1946 set en rede i terrænet syd for »Lunerne« (KJÆR 1948 p. 180).

31. maj 1948 blev 4 par ynglende set i Toft vildtreservat. Fra den nordvestlige del af Toft skov gik jeg nord- og vestpå, nord for de såkaldte »Lunerne«, små hedesøer, hvor terrænet består af udstrakt, sumpet og lyngklædt højmoser. Ca. 200 m fra skoven hørtes de 2 første Storspover, der var lettet fra lyngheden. Længere nord- og senere vestpå lettede ialt 4 par. Alle 8 fugle sås samtidig, og efter fuglenes fløjten og opførsel at dømme, var der ingen tvivl om, at alle 4 par havde æg eller unger. Terrænet syd for »Lunerne« blev ikke undersøgt, så der har muligvis været mere end 4 par i 1948 (KJÆR 1949 p. 179).

Mens spoveparret øst for Bittesøen forsvandt med kultiveringen, blev et par længere mod vest forskånet for forstyrrelse en tid endnu, idet kultiveringen af denne del af mosen først blev påbegyndt en del år senere. Det sidstnævnte par lod sig i det hele taget vanskeligt fordrive og anlagde i foråret 1952 sin rede inde på et nykultiveret område, men traktorføreren opdagede den rugende fugl og kørte uden om reden. Den vænnede sig i høj grad til mennesker, så jeg den 15. maj med forsigtighed kunne nærme mig den rugende fugl, som først da jeg var en meter fra den, fløj et kort stykke fra reden, der indeholdt 4 rimeligvis hårdt rugede æg. – Jeg undersøgte gentagne gange, om der ynglede spover i den nordligste del af Vildmosen, som grænser op mod Høstemark Skov, men jeg har aldrig truffet den her. Yderligere satte jeg mig i forbindelse med daværende skytte KARL ESKILDSEN, som er opvokset på Høstemark. Han kendte ikke Storspoverne fra yngletiden i denne del af mosen (KARL O. PEDERSEN).

Nogle af de gamle, velkendte ynglepladser blev efterhånden opgivet, og nye, men mere spredte blev anlagt. Som et eksempel kan nævnes, at lærer JENSEN, Mou, den 5. juni 1960 fandt en rugende spove, hvis rede var anbragt i en af de nye græs-fænger længere mod nord, hvor der næppe rugede spover i mosen før kultiveringen. (KARL O. PE-

DERSEN). 5. juni 1952 blev enkelte set og hørt i mosen (Hj. ØSTERGAARD CHRISTENSEN).

14. Hobro-Klejtrup-Pederstrup-Rødding-Ørum-Hammershøj-Onsild: Ikke truffet spover i yngletiden i dette område (BIRGER JENSEN).

Kragelund Mose (v. Engesvang): Jeg har set enkelte meldinger om fund af storspovereder herfra, men kan ikke give nærmere oplysninger (TH. KJÆR).

15. Hvidmose: 25. maj 1953: 1 set, sandsynligvis ynglefugl (E. TORP PEDERSEN). 15. maj 1958: 2 fløj rundt efter hinanden ved heden syd for Kvistrup plantage. Også hørt. 5. juni: Ikke bemærket under et kort besøg (JOES RAMSØE JACOBSEN).

Mose mellem Sdr. Feldborg og Simmelkjer: I maj-juni 1952 så forstkandidat SVEN GRAVSHOLT et par gange 2 spover ved en mose (BIRGER JENSEN).

Flyvestation Karup: 30. maj 1963: 1 par i den nordlige del af det militære område (P. HALD MORTENSEN).

16. Veno. 15. juni 1942: Øens skytte fortalte, at et par spover har optrådt i hederne i år, men han havde ikke kunnet konstatere reden. Selv så jeg ingen spover, men da der findes betydelige heder på øens nordvestside, er det ikke utænkeligt, at et

Rede af Stor Regnspove med 4 æg. Froslev Mose den 8. maj 1939 (Foto: ARTHUR CHRISTIANSEN).
Nest of Curlew with 4 eggs. Froslev Mose May 8th 1939.

par har ruget eller snarere forsøgt derpå (NIELS HARALD JENSEN, Naturfredningsrådets reservatudvalg).

Holmgaard mose i Møborg: Juni 1962: I udkanten af mosen littede 2 spover, der udstødte vrede fløjt og ustandseligt kredsede rundt om mig akkurat som Viber har for skik. Da vi fjernede os, landede spoverne atter i udkanten af mosen. Hedemosen er hovedsagelig bevokset med græsser isprængt enkelte pletter med lyng og revling. Det har uden tvivl været ynglefugle (S. ANDREASEN).

Heden ved Knuddam nordøst for Vemb: 3. juni 1939: Set 4 spover, hvis optræden i nogen grad mindede om ynglefugle. Fløj dog bort. (NIELS HARALD JENSEN, Naturfredningsrådets reservatudvalg).

Urflugereservatet i Vind: På en knoldet, sur græsmark, der stødte ind til reservatets nordøstlige hjørne blev både i april-maj 1961 og 1962 truffet et Storspovepar, der uden tvivl ynglede. Ligeså 1 par syd for Kirkegård i Vind på græsen ml. reservatet og markerne. Det sidstnævnte par også truffet i slutn. af maj 1964 (J. BJERG-THOMSEN).

17. Tihøje, Trehøje, Tiphede, Ørnholmområdet og Rejkjær hede: 31. maj 1963 undersøgt med negativt resultat. (P. HALD MORTENSEN).

Rødklit Sande nø. for Søndervig: Midt i yngletiden set et par, der opførte sig som om det havde yngel (J. BJERG-THOMSEN, feb. 1965).

Holmsland klit: I et hede- og klitareal i Sdr. Lyngvig, c. 3 km nord for udløbet ved Hvide Sande og ca. 700 m vest for gården »Tlfst.« blev Stor Regnspove i 1957 for første gang truffet i yngletiden, men der blev dog ikke fundet rede eller unger. I 1959 forsøgte et par at ruge 1-1½ km nord for fyret. I 1960 forsøgte et par at yngle samme sted som i 1957. De vil nok hurtigt forsvinde p. g. af ufred og sommerhuse. (E. NEDERGAARD). 1961 blev et par med unger truffet ifølge lokale aviser (CARLO F. JENSEN). Ved Bjerregaard (Syd for Hvide Sande) ynglede i 1963 1-2 par (BIRKHOLM-CLAUSEN).

Hede- og klitterræn syd for Nyminde: 12. maj 1942: Iagttaget en Storspove, men det behøver dog ikke at have været en ynglefugl (WESTERSKOV 1942 p. 219).

Styghede vest for Vostrup: 23. marts 1948: 1 par opholdt sig i længere tid på heden (CARLO F. JENSEN).

Heder S-SØ for Vostrup: 5. juni og 9. juni 1963: 10-12 par, hvoraf 3 par efter lokale meddelelere hvert år yngler (CARL POULSEN ved P. HALD MORTENSEN). Redefund i 1959, 1961 (2 reder) og i 1962 (JOHS. SØRENSEN).

Heder syd for Tarm: 24. juni 1946 sås et par med 3 lige flyvefærdige unger ved Brosbølgaard syd for Tarm. 23. maj 1956 blev et par set i parringsflugt over hedeterrænet mellem Værisbøl og Brosbølgaard. 17. og 19. juli 1957 blev mellem Graahede og

Skodsbøl set 8 stk., deraf 6, der tydeligt var unger fra i år. Sandsynligvis sammenslutning af 2 kuld. (CARLO F. JENSEN).

Oddum: 10. maj 1956: Rede med 4 æg. 18. april 1959: Rede med 4 æg. 21. april 1961: Parret set på ynglestedet. 26. april 1963: Rede med 4 æg. (HANS PLESNER).

Tarm hede øst for Tarm (= Østerhede, Tarm): 30. maj 1948: Et ynglepar iagttaget (HJ. ØSTERGAARD CHRISTENSEN og CARLO F. JENSEN). 23. april 1950: 2 par på heden. (ØSTERGAARD CHRISTENSEN), 3. juni 1951: Ynglepar iagttaget, 18. juni 1952: Par med unger, 3. juni 1953: Et par, sandsynligvis med rede, i nærheden af Rabæk krat. 20. juni 1954: Parringsfløjt hørt. Et eller enkelte par yngler nu årligt. Derefter blev heden opdyrket. (CARLO F. JENSEN). 24. april 1955: 2 par. 2 reder med 4 og 3 æg. 10. maj 1956: 1 par. Rede med 3 æg. 1959: 1 par. Rede med 4 æg set. 18. april 1960: 1 par. Rede med 2 æg set. (HJ. ØSTERGAARD CHRISTENSEN).

Stoustrup hede (grænser ind til Tarm hede): 26. april 1953: Rede med 4 æg. Et par på heden. 2. maj 1954: 2 reder med 4 æg. 24. april 1955: 2 reder med 4 og 3 æg. 9. maj 1960: Rede med 3 æg. Kun ét par. 21. april 1961: Rede med 4 æg. (HANS PLESNER). 2. juni 1961: 2-3 ekspl. set. Parringsfløjt hørt. (CARLO F. JENSEN). 19. april 1965: Rede med 4 æg. Kun et par. (HANS PLESNER).

Østerhede i Sdr. Vium og Lønborg: 1938: 2-3 par. Jeg traf et par i Tamkær 14. maj og hørte samtidig parringstrillen fra en tredje fugl. 19. juni konstateredes endnu et par ved Fjerbæk, d.v.s. der var kun én fugl, men den gik uden tvivl med unger. (NIELS HARALD JENSEN, Naturfredningsrådets reservatudvalg).

Borris hede: 1937: Stor Regnspove blev fundet ynglende her ifølge medd. fra TH. KJÆR (WESTERSKOV 1942 p. 219). 16. og 18.-20. maj 1942: Der findes mindst 2 ynglende par. Jeg fandt allerede den første aften et par midt imellem Røverstuerne og Kagebakker. Parret viste med al tydelighed, at det havde rede, og jeg så det flere gange siden. Desuden sås senere endnu et par jage Krager væk fra et bestemt sted lidt øst for Søbjerg. (NIELS HARALD JENSEN, Naturfredningsrådets reservatudvalg). 20. maj 1945: Mindst 2 par. Et par med yngel ved Kalvemose og et par længere ude. 28. april 1946: Et par ved Røverstuerne. 6. maj 1949: 6-7 par inde på skydeterrænet. 4 reder med 4 + 4 + 4 + 3 æg fundet. Det ene kuld språet. 23. april 1950: Vist kun 2-3 par i år. (HJ. ØSTERGAARD CHRISTENSEN). 3. maj 1951: Ynglepar omkring Fuglemose skole, nu under Borris skydeterræn (CARLO F. JENSEN). I 1953 anslås antallet af ynglepar i hele området til 10-15 par. Bestanden var derefter jævnt stigende i 3-4 år, hvorefter antallet har ligget konstant på ca. 40 par i starten af yngle-

sæsonen, men derefter aftagende i de næste uger, da en del af kuldene altid vil gå til grunde. I de første år efter 1953 holdt næsten alle parrene – med undtagelse af et enkelt par – til midt i terrænet. Nu er de spredt ud over hele området og findes i hele omegnen fra Filskov til Tarm (Opsynet 1963). 18. april 1954: 1 par med 3 æg i Fuglemose. 24. april 1955: 3 reder med 4 + 4 + 3 æg. (HJ. ØSTERGAARD CHRISTENSEN). 1955: I beg. af maj kunne man overalt se de Store Regnskovs parringsflugt og høre deres smukke fuldttonende sang og fløjt. Deres territorier virkede meget udstrakte, og der er næppe mere end 35–40 par i det store område. I slutningen af maj havde man indtrykket af, at der var højst 20 par. 31. maj fandtes en rede med 4 æg på fugtig hedemose-terræn tæt op til en lyngflade. 2 af æggene var språede. (SALOMONSEN 1955 p. 251). 28. april 1956: Et par havde rede med 4 æg i en lille mose mellem Borris og Sdr. Felding. 9. maj 1956: Mindst ca. 20 par på Borris hede. 6 reder med 4 æg og 1 rede med 2 æg fundet. 18. april 1959: 1 par ved Tandholm. Rede med 4 æg. Endvidere rede med 4 æg ved Foldager. Flere par, men ikke talt. 18. april 1960: Mange par. 23. april 1961: Mange par. 2 reder med 4 og 2 æg. (HJ. ØSTERGAARD CHRISTENSEN). I 1961 blev foretaget følgende ringmærkninger: 28. maj ved Blaabjerg (Hoven), 29. maj ved Øskerrige (Aadum), 30. maj ved Thorsbæk (Hoven) og 3. juni ved Kærbæk (ind mod Sdr. Felding) (Universitetets Zoologiske Museum). I Hulmose, der støder op til Borris hede, blev set en rede med æg 12 maj 1961, og 25. maj 1962 blev fotograferet unger ved en rede 100 m herfra (J. BJERG-THOMSEN). 1963 blev ringmærket unger på Borris hede (HJ. ØSTERGAARD CHRISTENSEN).

18. Døvling pr. Kibæk: For nogle år siden en rede i et areal med slågræs. Har også siden set fuglen heromkring og så sent som i dag (1. juni 1960) hørt dens ejendommelige fløjtetone (KARL PETER THOMSEN).

Gårdsvig, Sdr. Felding: 28. april 1956: Rede med 4 æg. Ét ynglepar. (HANS PLESNER).

Karstoft: 13. april 1962: Rede med 4 æg. 2 par ynglende. 24. april 1963: Rede med 4 æg. 2 par ynglende. 1965: Antagelig 2 par ynglende (HANS PLESNER).

Ronum v. Karstoft: 23. maj 1965: Rede med 4 æg. (HANS PLESNER).

Linaa, Sunds: 5.–6. juni 1960: Set spover, der opførte afledningspil over for Krager. 11. og 13. maj 1961: 4 Store Regnskovs, sandsynligvis 2 par. (THORKILD ELLERBÆK).

Ovstrup hede NØ for Ørre: 30. maj 1963: 1 par (P. HALD MORTENSEN).

Hedeeng v. Skive å nord for Munklunde: 5. juni 1960 fløj 2 op fra den tørre eng. En hastig undersøgelse af terrænet gav ikke noget resultat i form af rede-

fund. De 2 fugle blev senere set på en ager nogle hundrede meter længere mod nord. Blev 4. maj set lidt sydligere ved åen af redaktør LAUGE BOCK (N. J. TORTZEN).

Heden syd for Paarup korsvej: Fuglene hørt her langs hovedvej 13, uden at det dog lykkedes at finde deres yngleplads (C. M. POULSEN 1959).

Frederiksværk NØ for Bording Kirkeby: Storspoven set og hørt her i forsommeren for nogle år siden. Den holdt til der i længere tid. (C. M. POULSEN 1959).

Ulkhøj mose, Bording: 1937: 1 par udrugede 3 unger (CARLO F. JENSEN). I 1947 fandt gdr. P. JAPPE den ynglende i mosen. Med skiftende held har den ruget hvert år og nogle gange fået indtil 4 unger på vingerne. I april 1960 ødelagdes æggene i den første rede af en overfladebrand, men i maj lagde fuglen atter æg i en ny rede kun 150 m fra det sted, hvor jeg så de af varmen sprængte skaller i den brændte rede. (C. M. POULSEN 1961 p. 49).

Rønkilde mose syd for Bording: I 1958 meddelte gdr. PEDER JAPPE, Rønkilde, at der ynglede nogle par i hans mose s. for Bording (C. M. POULSEN 1959).

19. Lille Brande hede ved Filskov: 30. april 1951: 1 ynglepar; rede med 4 æg set. 23. april 1952: 1 ynglepar. Rede med 3 æg set. Har været på lokaliteten flere gange, men har ikke set fuglene der siden 1952 (HJ. ØSTERGAARD CHRISTENSEN). Yngler dog stadig. 25. maj 1960: Rede med en nyudrugt unge forevist af CHR. HANSEN. Rugefuglen fløj af på ret stor afstand (E. TORP PEDERSEN). 1. maj 1962: Rede med 3 æg. 10. maj var reden desværre plyndret. (CHR. HANSEN). 22. april 1964 og 19. april 1965: Rede med 4 æg (HANS PLESNER).

Gl. Blaahøj: 22. maj 1944: 1 par med unger (J. CHR. HARBOE). 1945: Par med rede fundet af mølleren. 28. maj 1946: Par med 4 små unger (HJ. ØSTERGAARD CHRISTENSEN).

Vorslunde mose (ml. Give og Blåhøj): 1944: 20. april blev for første gang iagttaget et par, som havde unger 22. maj. 1945: 6. april: Første set. 1 par ynglede. 7. april 1951: Et par. Rede med 4 æg set. (HJ. ØSTERGAARD CHRISTENSEN). Yngler stadigvæk her. (KAJ HUSUM 1963). 30. april 1960: Rede med 4 æg og 25. april 1964: Et par set (HANS PLESNER).

Risbjerg hede ved Brande: 24. maj 1962: Hun fotograferet ved rede med æg til reservatfilmen. Ynglede her også i 1963 (J. BJERG-THOMSEN). 2 ynglepar i 1964 (ROBERT NIELSEN).

Mose nord for Hestlund ved Brande: Enkelt ynglepar (KAJ HUSUM 1963).

Stensgaard i Give: 1964: Rede med 4 æg i en bygmark hos gdr. NIELS RAHBK (LEO NOVURUP).

Pilkemose ved Brande: Mindst 2 par, måske flere. (KAJ HUSUM, 1963).

Skærlund hede ved Brande: 21. maj 1946: Et par

med unger (HJ. ØSTERGAARD CHRISTENSEN). 1963: 2 par i de sidste 10 år i ådalen øst for Skærlund (KAJ HUSUM).

Heder langs Karstoft å syd for Ure: 1936: 1 par ved Sinkbæk. Stadigvæk enkelte ynglepar (ROBERT NIELSEN).

Sandfeld hede ved Brande: 9. maj 1942: Set og hørt Stor Regnspove. Spoverne har ynglet her i flere år iflg. J. BJERG-THOMSEN (WESTERSKOV 1942 p. 219).

25. Bække mose: 1955: Stor Regnspove ynglede i mosen. I 1956 havde den bygget sin rede i en kløvermark 10 meter fra heden. (LEO NOVRUP).

Vollund mose, Egtved: Forår 1954: Et par set flere gange hele forsommeren. 26. maj 1961: 1 par i den lille mose. Har været der hvert år siden 1954. (HJ. ØSTERGAARD CHRISTENSEN).

Randbøl hede: I juli 1930 traf kunstmaler A. MÅRTENS og koncertsanger ANKER OLESEN 6 spover, nemlig 2 gamle fugle og 4 unger, der var flyvefærdige og derfor kunne være kommet andet steds fra. MÅRTENS mente at have hørt spoverne flere gange i forårets og forsommerens løb og ligeså i de 4 foregående år – altså siden 1926. 1931: 25. maj: Set 2 Store Regnspover på heden. 26. maj: De 2 fugle set igen under forhold, der afgjort tydede på ynglen, men trods store anstrengelser lykkedes det ikke at finde æg eller unger (MADSEN 1931 p. 104). 1932 og 1933: Besøgte stedet flere gange i april, maj og juni og så og hørte altid spoveparret, men æg og unger blev forgæves eftersøgt, selv om fuglenes adfærd tydede på, at der var yngel i nærheden (MEINHARD 1934 p. 71). 1934: 30. april fundet en rede med 4 æg. 7. og 24. maj: stadig 4 æg i reden (MEINHARD 1934 p. 73). 1935: 26. maj fundet én dununge. Sandsynligvis yngler der 2 par. 13. juni: 3 spover set på én gang. (MEINHARD 1935 p. 114). 1936: Muligvis 2 par 15. maj: Rede med 4 æg fundet. 1. juni: Æggene klækkes. 3. juni: Ungerne fundet 3 km fra rede-stedet. (NOVRUP 1940 p. 69). 1937: 1 par på heden. Rede ødelagt af krager. Senere set de gamle fugle med unger på de samme græsmarker som i 1936. 1938: 22. maj og mange gange senere set 1 par. 1939: Ligeledes set et par (NOVRUP 1940 p. 72). 9. april: 6 fugle (3 par), 22. maj: Kun 2 par, havde unger. 1940: 2. maj: Et par iagttaget. 26. maj: Parret havde unger. 1941: 3. maj: Et par set. 1942: 30. maj: Kun én fugl uden fast tilholdssted. Rester (skelet og fjer) af en anden fugl fundet ved vandhul. 1943: 14. april kun et par på heden. 1944: 7. maj: 1 jager efter krager. 1945: 3. juni: 2 par ynglende. 1946: 30. maj: Mindst 2 ynglepar. 1947: 8. maj: 2 par på heden. 15. maj: Hedebrand over en rede med 4 æg. 1948: 18. april: 1 set. 10. maj: 1 par. 1952: 20. april: Kun ét par set. 18. maj: Måske 2 par alligevel. (HJ. ØSTERGAARD CHRISTENSEN). 15. juni: 3 set, hvoraf de 2

udstødte parringsfløjt. (IB WENG). 1954: 6. juni: Set på heden (R. MUNCK 1955 p. XVIII). 1961: 30. april: Mindst 1 ynglepar (E. TORP PEDERSEN), 26. maj: 1 par set og hørt. (HJ. ØSTERGAARD CHRISTENSEN). 22. april og 13. maj: 1 par midt på heden. 7. juni var der et uroligt par omkring vestenden af den smalle strimmel opdyrkede land, der fra øst skyder sig ind i heden. Hannen udførte sangflugt. Desuden midt på heden en enkelt fugl, der opførte sangflugt. 19. juni: I vestenden af heden 3, måske 5 Storspover, men tilsyneladende ingen midt på heden. (JØRGEN RABØL). Disse iagttagelser tyder på mindst 2 ynglepar. – 1962: 13. maj: Mindst 2 par. Fuglene blev set flere gange på nært hold, bl. a. i kamp med krager (E. TORP PEDERSEN).

26. Plovslund mose: 1935: Et par rugende spover fundet af EJNAR HANSEN, Vandel. Reden indeholdt 4 æg, som blev taget af krager. (WESTERSKOV 1942 p. 218). 1945: 3. juni: Et par i mosens østende. Har ikke iagttaget arten under besøg i mosen i de foregående år. (HJ. ØSTERGAARD CHRISTENSEN). 1946: 26. maj: 4 par (J. CHR. HARBOE), 3 par. Rede med 4 æg set i udkanten af mosen. 1948: 10. maj: 2 par iagttaget. 1949: 1. maj: Rede med 4 æg set. Antagelig 3 par i mosen. 1952: 18. maj: 2 par med unger. 1953: 14. maj: 2–3 par. Rede med 4 æg set. 1955: 22. maj: 3–4 par. 2 reder med 4 + 4 æg. Det ene kuld språet. (HJ. ØSTERGAARD CHRISTENSEN). 2 par. 1956: 1 par (J. CHR. HARBOE). 1957: 18. maj: 3 par. Det ene par med unger. 1958: 26. maj: 2–3 par med unger. 1960: 22. maj: 3 par med unger (HJ. ØSTERGAARD CHRISTENSEN), 1 par, 1 rede med æg (J. CHR. HARBOE).

Heden ved Sortebjerg, Morsbøl vest for Grindsted: 1. og 2. juni 1942 truffet flere par ynglende spover. Ifølge en stedkendt, fuglekyndig jager yngler der årligt 2–3 måske 4 par, og de har ruger der i de sidste 5–6 år i tiltagende antal. (WESTERSKOV 1942 p. 222 og 1942 p. 219). Heden er stadigvæk yngleplads for spover iflg. ANKER OLESEN (Medd. af HARRY MADSEN 1959). 20. april 1958: Rede med 4 æg. Antagelig 3 par ynglende. 4. maj 1963: Rede med 4 æg. 2 par ynglende. 25. april 1964: Rede med 4 æg. 2 par ynglende. (HANS PLESNER).

Krogshede v. Kobjerg, øst for Grindsted: Ynglelokalitet for spover iflg. ANKER OLESEN (Medd. af HARRY MADSEN 1959).

Eg mose ved Grindsted: Ynglelokalitet for spover iflg. ANKER OLESEN (Medd. af HARRY MADSEN 1959).

Heden syd for Stenderup, syd for Grindsted: 10. juni 1940 set 6 spover ved Elbæk sø, antagelig et par og fire ungfugle. Da fuglene lettede, udstødte den ene »parringsstriller« og fløj bort i bølgeflugt. Det var uden tvivl et ynglepar (GERNA 1940 p. 197).

Mose syd for Hejnsvig: 1957 og 1958: Enkelte par (LEO NOVRUP).

Faldhøje hede, syd for Grindsted: Rugende Stor Regnspove iflg. brev af 14. maj 1963 fra RICH. SVENNINGE (Medd. af P. HALD MORTENSEN).

Kæragtig hede syd for Donslund nær Vorbasse: 29. maj 1963: 1 ynglepar (P. HALD MORTENSEN).

Galstho mose mellem Agerbæk og Hooborg: 17. maj 1954 og 15. maj 1956 set med dununger. I 1955, 1957 og 1958 blev spoverne også truffet der, og efter deres adfærd at domme, er der ingen tvivl om, at de har ynglet der også disse år (»Nordjyden«).

Klelund pl. pr. Holsted: 1963: Enkelte ynglende Store Regnspover på den 300 ha. hede (Skovfogeden, ifølge medd. fra P. HALD MORTENSEN).

27. Hederne ved Fiilsø: I 1932 ynglede 1 par på en lille, lyngklædt halvø i den nordlige del af søen, Kirkeodde, umiddelbart syd for Kirkeby kro. Redden kunne ikke findes, men 1. juli fandt opsynsmand BECH-THOMSEN 3 store, men endnu ikke flyvefærdige unger. Spoverne har kun ynglet der dette år, vist fordi ynglefuglene og de store unger blev skudt ved andejagtens begyndelse (BENZON 1932 p. 147 og KJÆR 1934 p. 80). Senere er det blevet oplyst, at spoverne antagelig også ynglede der i 1931, men derimod ikke efter 1932. I 1938 ynglede spoverne der antagelig ikke. En enkelt sås dog 16. maj (JENSEN 1938 p. 89). Gennem hele juli 1954 opholdt et par sig på en lynchede med meget høj græsvegetation mellem Kærgård pl. og Fiilsø pl. med varselskrig over redeområdet og fødesøgning på omgrænsende hedestrækninger (ANDERS HOLM JOENSEN, Faunistisk kartotek). 1959: Ret alm. oversomrende, og mindst 1 par ynglede. I juni blev fundet en 15–20 dage gl. unge. 1960: Det formodes, at der ynglede mindst 1 par. (F. BIRKHOLM-CLAUSEN). 8. juni 1960: Mindst 2 par ynglede syd for Henne mølleå. Begge par med unger. (BIRKHOLM-CLAUSEN). 13. juni 1960 blev iagttaget en Stor Regnspove med 2 store dununger øst for Børsmose kirke (Syd for Fiilsø). Terrænet består af hede, men med spredte græsarealer mellem lyngen. Nogle dage senere blev lidt sydligere truffet 1–2 par, hvis adfærd tydede på unger, men disse kunne dog ikke findes (J. RABØL). 1963: 1 par øst for Fiilsø (BIRKHOLM-CLAUSEN). 27. maj truffet et ynglepar vest for Fiilsø, umiddelbart nord for Kærgaard pl. (P. HALD MORTENSEN).

Henne strand hede: I 1959 truffet 1 par på en lynchede med meget tæt og høj græsvegetation 0,5 km nord for Fiilsø plantage. Forældrefuglene varlede i dagene 3. til 11. juni. 9. juni sås en ungfugl flyve op og forlade området sammen med de to voksne (HOLM JOENSEN 1960 p. 175 og Faunistisk kartotek). 1960: 10. maj set et par på kunstmaler Lyngbos hede. 8. juni fundet en rede med rester af æg og hinder på en tue nær Tuttesbjerg. 1963: 1 par nord for Henne strand-vejen og 2 par syd for vejen. (F. BIRKHOLM-CLAUSEN).

Grærup langso: 15. juni 1938: En enkelt fugl hørt (NIELS HARALD JENSEN, Naturfredningsrådets reservatudvalg). 18. maj 1947: Ingen set, men i rugetiden er fuglen som bekendt uhyre svær at finde. 9. juni 1949: I hvert fald 3 par – sandsynligvis 5 par set ved søens nordende og østside, hvor de advarede kraftigt og sandsynligvis havde unger. 25. maj 1959: 1 i sangflugt (L. FERDINAND).

Engso ved Vejers strand: 1958: 1 par på græsarealer nord for søen. Ingen redefund, men parret opførte sig som ynglende, og senere blev en gammel fugl set sammen med 3 unger. 1959: 1 par samme sted. Ingen redefund, men 30. maj rester af et æg. Det kan ikke oplyses, om de dette år fik unger på vingerne. Skal have ynglet der i de sidste 2–3 år. (P. HALD MORTENSEN).

Marker nord for Vejers: 1959: I foråret 1 par på sandede græsmarker opførte sig som om det havde rede på stedet. (P. HALD MORTENSEN).

Søerne ved Oksbøl plantages vestside: 1947: 18. maj set og hørt 2–3 i sangflugt (L. FERDINAND).

Hederne ved Mosevrå kirke (SV for Oksbøllejren): Set her i yngletiden (J. RABØL 1960).

Kalsmærsk hede: 1935: 27. maj 1 par med unger. (J. CHR. HARBOE). 1936: 27. maj blev iagttaget én Stor Regnspove på heden. Den forfulgte en Hedeheg på samme måde, som en Vibe ville slå efter en Krage. Utvivlsomt har det drejet sig om en ynglefugl. (HARBOE 1936 p. 221). 1937: Næppe ynglefugle. (J. CHR. HARBOE). 1938: 5–6 ynglepar. Spoven er på det nærmeste karakterfugl på den østlige del, hvor man ikke kan undgå at bemærke den. Da jeg undersøgte heden, havde parrene unger, og de kan derfor godt være flyttet en del omkring. Jeg traf 2–3 par 31. maj og antagelig 4 par 1. juni. Nord for Mosevrå kirke var der yderligere 1 par, og 4. juni fandt jeg et kuld 2–3 dage gl. unger i den sydlige del af heden. (NIELS HARALD JENSEN, Naturfredningsrådets reservatudvalg). I 1940-erne var der enkelte ynglepar, men jeg har ingen reder set, og jeg har ikke været på lokaliteten siden. (TH. KJÆR). 1963: 28. maj: 5–6 par yngler i Kalsmærsk-området, heraf 2 par øst for Vejers. 1964: 7. og 8. juni optalt 3 par, men der var givetvis flere, idet jeg kun gennemgik de dele af heden, som kunne anvendes af Hjejler. (P. HALD MORTENSEN).

Søer i Bordrup plantage: 18. maj 1947 blev ingen bemærket her, men optælling er også vanskeligt på dette tidspunkt. 25. maj 1959 blev 1 iagttaget. (L. FERDINAND). 30. maj og 1. juni 1961 blev iagttaget en syngende, ret stationær Stor Regnspove på grænsen mellem Bordrup pl. og Oksby pl. ca. 2 km VSV for Bordrup kro. Terrænet består af hede med lav lyng, spredt græs og spredte små, ganske lave nåletræer. Området omgives af større fyrreplantager. I selve den store »lysning« en meget

høj grundvandstand og mange steder sumpet med småsøer. (JØRGEN RABØL).

Fanø: 1936: 26. maj blev 5 fugle set i parringsflugt. 27. maj blev en dununge fundet i nærheden af reden. Forældrene fløj skrigende over stedet, og yderligere 5 spover blev tilkaldt, så der ynglede antagelig 3, måske 4 par. 1937: 24. maj blev fundet 2 reder med 3 + 4 æg 200 meter fra hinanden. 26. maj var ungerne udruget i den ene af rederne. 6-7 par blev konstateret på et ret begrænset område på Vindgab hede lige syd for plantagen. De 4 par, hvis tilholdssteder blev nøje fastlagt, boede nærmest i spredt koloni og var meget selskabelig anlagt. Ynglepladsen består af klitheder, små spredte lyngletter mellem lave klitter. I fugtige perioder står store partier under vand. De dominerende planter er lyng, klokkel yng og revling, men de magreste partier er kun dækket af rensdyrlav og hjælme. Ind imellem findes små græssletter og spredte tuer. I 1938 blev spoverne truffet på ynglepladsen igen allerede 14. april. Flere par var da ankommet, og parringstrillen hørtes ofte. Der blev konstateret ynglefugle 5 forskellige steder med en indbyrdes afstand af flere km. 26. maj blev set et kuld unger og en rede med 2 æg, hvor ungerne blev udruget 2 dage senere. 27. maj optaltes 5-6 par på samme sted som foregående år. Desuden er der set et par på nordøstsiden (Halen) lige nord for Klingerbjerg. (N. H. JENSEN 1938 p. 88 og Naturfredningsrådets reservatudvalg). 1941: 23. april: Intet set til ynglefugle (J. CHR. HARBOE). 1947: 25. maj fundet en rede med 4 æg på hederne på østsiden af øen ud mod Halen. (HJ. ØSTERGAARD CHRISTENSEN). Yngler årligt på øen, men sikkert kun et enkelt par. I 1948 ynglede der et par i nærheden af Rindby og i 1949 et par i nærheden af Sønderho. De to sidste år blev ingen reder fundet, men fuglens opførsel viste, at det var ynglefugle. (RASMUSSEN 1950 p. 50). 1950: Ingen oplysninger om ynglende spover i år (RASMUSSEN 1950 p. 232). Den Store Regnspove yngler stadigvæk på Fanø. 14. juni 1958 blev fundet en rede med 4 æg i klitterræn nær »Vesterhavsbad«. (ANNELISE JENSEN, meddelt af BIRGER JENSEN).

34. Nord for Tryggelev Nor. Sydlangeland: 1958: Vistnok set enkelte 25.-28. juni i et udstrakt græs-, lyng- og klitområde. 1959: 23. til 25. juni set op mod 5 i det samme område. Biotopen udmærket, men ynglen dog problematisk. (JØRGEN RABØL). Da trækker nordfra er begyndt på den tid, kan iagttagelserne intet sige om ynglende fugle.

39. Holmegaards mose ved Næstved: 1961 eller 1962: Set enkeltvis i yngletiden med en opførsel, som kunne tyde på, at de ynglede. (Direktør SCHLÜTER, Holmegaards glasværk, meddelt af L. FERDINAND).

Sydspidsen af Fed ved Præsto: 1961: 1 ynglepar. Omkring 18. maj blev fundet en rede med 3 æg

(1 dværgæg) på en græseng med højt græs. Det er muligt, at der er et enkelt par mere i området. 6-12 spover holdt sammen i flok på vaden. 1962: 1 ynglepar. 18. maj formodedes det, at der var rede. 20. maj blev redden fundet i en sandet bygmark lige ved et hedeareal. 30. maj rugede begge de gamle fugle (fotos). 11. juni er rugningen tilendebragt og begge de to gamle fugle flyver ængstelige og advarende ca. 400 meter s. for redepladsen. Har sikkert unger. 17. juni advarede den ene af de gamle fugle på en strandeng 600 meter sydøst for redepladsen. Har sikkert unger. (Båndoptagelser). I 1963 ynglede den muligvis, idet der blev set et par på den gamle ynglelokalitet. (L. FERDINAND).

49. Renbæk hede under Lindet statskovdistrikt: Forstander P. PEDERSEN fotograferede en rede med æg 26. maj 1944. Æggene var språede 2. juni, og ungerne blev udruget 3. juni. Fuglen var under rugningen meget sky. Når man nærmede sig reden, kunne man på 50-75 meters afstand se den fjerne sig i løb, for så 100-150 m fra reden at lette fra jorden. Der er ikke tidligere fundet reder her, men uden tvivl har der i de sidste 3 år - altså fra 1941 - været rugende Storspover på egnen. (Dansk Jagttidende 20. aug. 1944 p. 159).

Heder omkring Gaansager pr. Frifelt: Spoverne har ynglet her omkring i hvert fald i de sidste 20 år (fra ca. 1940). Den første rede fandt jeg omkring 1942. Der var 4 æg, og 3 unger blev udruget. I 1957 blev fundet en rede med 4 æg i en roemark. Den lå ca. 50 m fra en landevej, som var omgivet af et stort stykke hede på den anden side. Fuglen var så fortrolig med de folk, der tyndede roer ud, at den blev liggende på reden til de kom tæt til den. Alle æggene blev udruget, men ungerne fjernede sig straks fra stedet. Jeg vil antage, at der yngler 5-10 par her i omegnen. (ANTONI SCHMIDT 1959). Både Renbæk og Gaansager ligger i Vodder sogn.

50. Rømo: 1942: I begyndelsen af juni blev set 2 Store Regnspover, der holdt til vest for Kirkeby og gjorde indtryk af at have unger, idet de bl. a. angreb overflyvende Sølvmåger. (Seminarielektor AAGE H. GLENSTRUP, meddelt af O. BEHREND'S). I 1943 blev fundet en rede med 4 æg 1 km sydøst for Lakolk. Siden har jeg ingen reder fundet, men muligvis yngler der enkelte, da jeg i maj og juni flere gange har set Store Regnspover i hedeområderne på øen. (LENEHARD JENSEN).

51. Kongsmose nordvest for Draved: Indtil 1942: Spoven er iagttaget her i yngletiden, men noget bevis for ynglen foreligger endnu ikke. (WESTERSKOV 1942 p. 218). 7. april 1950 hørtes en Stor Regnspove i parringsflugt over mosen. (O. BEHREND'S). 7. juni 1959 sås en Stor Regnspove på

yngeplads i mosen, som nu er under opdyrking og derfor næppe i fremtiden vil frembyde ynglemligheder for denne art. (IB WENG).

Bylderup Bov: 18. maj 1940 blev set en rugende Regnspove og fundet en rede med 4 æg. (CARL SØRENSEN 1940 p. 197). Denne oplysning er fejlagtig og skyldes en forveksling med Stor Kobbersneppe, hvorfor lokaliteten må slettes på listen over spovens danske ynglepladser. (JENSEN 1942 p. 110).

Frøslev Mose: 17. maj 1931 angiver LEO MOESGAARD (Danske Fugle 1931 p. 136) at have fundet en Storspoverede med 4 æg i mosen, men da der ikke gives den ringeste oplysning om redestedets, redens og æggenes udseende, savner man fuldstændig sikkerhed for, at det virkelig har været en Storspoverede. (MEINHARD 1934 p. 74). Det må dog anses for meget sandsynligt, at spoven har ynglet i mosen allerede i 1931. 1932: 22. maj blev 1 iagttaget på D.O.F.s ekskursion (HELMES og LØPPENTHIN 1932 p. 175). 1933: 25. maj holdt 2 par Regnspover til i en bestemt del af mosen på grænsen mellem den tørre og den fugtige del. Det var uden tvivl ynglefugle, men rede eller unger kunne ikke findes. (KJÆR 1934 p. 80). 1934: 29. april: Flere par har sikkert ynglet eller haft til hensigt at yngle. 1935: 19. maj fundet rede med 2 dununger og 2 æg, hvoraf det ene var språet. 21. maj fundet en anden rede, der indeholdt 4 æg. Dette år skønnedes der at være 4-5 ynglepar. 1936: 4-5 ynglepar. 2 reder fundet. 2. juni var begge kuld udruget, og i nærheden af den ene rede blev begge de gl. fugle set med dununger. 1937: 4 par. 1938: 4-5 par. 15. maj blev fanget 2 dununger. 1939: 2 par konstateret 14. maj, men der har muligvis været flere par. 9. juli fundet en død, halvvoxsen unge. 1940: 26. maj noteret 2-3 par. 1941: 25. maj noteret 2 par, hvoraf det ene på den tyske side af grænsen. (O. BEHREND). 1942: 3 par, der uafledelig fløj »trillende« omkring, men dog næppe har ynglet i år på grund af den megen uro, som den intensive tørvegravning har forårsaget (LØPPENTHIN 1943 p. 197). 1943: 20. maj: 6 par (J. CHR. HARBOE). 6. juni: 2-3 par (O. BEHREND). 1944: 24. april blev flere fugle set, antagelig 2-3 par (Hj. ØSTERGAARD CHRISTENSEN). 18. maj: 3-4 par (J. CHR. HARBOE). 1945: 26. maj: 2-3 par (O. BEHREND). 1946: 21. april: 2 par iagttaget (Hj. ØSTERGAARD CHRISTENSEN og J. CHR. HARBOE). 1949: 16. april: 1-2 par (J. CHR. HARBOE), 17. april: Et, måske to par i mosen (Hj. ØSTERGAARD CHRISTENSEN). I begyndelsen af juni flere par (VAGN LIENGAARD, medd. af O. BEHREND). 1950: 22. april: 2-3 par (J. CHR. HARBOE), 5. maj: 2 par (Hj. ØSTERGAARD CHRISTENSEN), 7. maj: mindst 3 par (O. BEHREND). 1952: 10.-12. juni

menes der at være ca. 5 par i mosen (BØRGE PALM, medd. af O. BEHREND). 1954: 3. maj: 1-2 par. 1955: 7. maj: 2 par. 1956: 29. april: 1 par (J. CHR. HARBOE). 27. maj blev efter branden ingen spover bemærket fra østranden af mosen. De menes at være forsvundet (LIENGAARD, medd. af O. BEHREND). 1957: 19. maj set 1-2 par, der var bekymret for ungerne (F. IWERSEN, Sønderborg, medd. af O. BEHREND). 1958: 10. maj: 4-5 ynglepar. 2 reder med æg fundet. 1959: 2. maj: 2 par. 1 rede med æg (J. CHR. HARBOE), 6. juni iagttaget 4 ynglepar (E. TORP PEDERSEN). 1960: 1 par. 1 rede med æg (J. CHR. HARBOE), 21. og 29. maj 2-3 bekymrede par (LIENGAARD, medd. af O. BEHREND). 1961: 27. maj: 2 par. 1962: 13. maj næppe mere end 1 par (STEEN CHRISTENSEN, Faunistisk kartotek)

Kragelund mose (mellem Frøslev og Tinglev): 1942: 3-4 par (LØPPENTHIN 1943 p. 197). 1943: 20. maj iagttaget 5 par. 4 reder med æg fundet (J. CHR. HARBOE). 1944: 24. april: 4-6 par. 3 reder med 4 + 4 + 4 æg fundet. 1946: 22. april: 3 par. 2 reder med 4 og 3 æg set (Hj. ØSTERGAARD CHRISTENSEN og J. CHR. HARBOE). 1947: 2-3 par. 1 rede fotograferet (VAGN LIENGAARD, medd. af O. BEHREND). 1948: 6. juni: Set et ynglepar, der var ængstelige over for en flok Krager. Parrings-trillen hørtes (O. BEHREND og IB WENG). 1949: 16. maj: 5-6 par. 2 reder med æg (J. CHR. HARBOE), 2-3 par (Hj. ØSTERGAARD CHRISTENSEN). 1950: 6. maj: 3-4 par. 3 reder med æg (J. CHR. HARBOE), 2-3 par. Rede med 4 språede æg set (Hj. ØSTERGAARD CHRISTENSEN). 1951: 12. maj: 2-3 par. 1 rede med æg (J. CHR. HARBOE). 1952: 10. maj: 3-4 par. 2 reder med æg (J. CHR. HARBOE), 11. maj: 2 par. 2 reder med 4 + 4 æg set (Hj. ØSTERGAARD CHRISTENSEN), 8. juni: 5 par set (BØRGE PALM, medd. af O. BEHREND). 1953: 2. maj: 2 par. 1 rede med æg. 1954: 3. maj: 1-2 par. 1955: 24. maj: 4-5 par. 4 reder med æg. 1956: 3 par. 1957: 29. april: 3 par. 2 reder med æg. 1958: 9. maj: 2 par. 1 rede med æg. 1959: 2. maj: 2 par. 2 reder med æg. 1960: 5. maj: 2 tomte reder (J. CHR. HARBOE). 1961: 22. april: 1-2 ynglepar. Rede med 4 æg fundet (HARRY HANSEN, Sønderborg, medd. af O. BEHREND). Mosen er nu afvandet og for en stor del opdyrket.

52. *Hede nord for Bommerlund pl.* (V. for Gejlå): 1952: Stor Regnspove bemærket 8. juni. (BØRGE PALM medd. af O. BEHREND). 1953: Set og hørt et lokalt par 25. maj (O. BEHREND).

Hede nordvest for Øster Gejl.: 1956: 10. juni blev om aftenen hørt en lokal fugl over lyngarealet. Dette er den østligste forekomst i Sønderjylland (O. BEHREND).

SUMMARY IN ENGLISH

The Curlew (Numenius a. arquata (L.)) as a Breeding Bird in Denmark.

The Curlew immigrated to Denmark as a breeding bird in the years after 1925. Some older records or suppositions exist, it is true, of breeding in Denmark, but they are all unreliable or directly erroneous. On Randbøl Hede and in Lille Vildmose it seems to have bred since 1926–28. In the following years a number of new breeding localities are added, so that about 1940 13 breeding localities (fig. 2) with about 25 pairs are known in Denmark. From 1940 till 1950 it spread in southwestern and central Jutland and settled in Råbjerg Mose and on Læsø north of the Limfjord. In 1950 it was known from 21 localities (fig. 3), and the number of breeding pairs approximated 50. Since 1950 it has spread further in Northwest Jutland and in that part of West Jutland which was not glaciated during the last glacial period, so that it is now known from about 60 localities (fig. 5). Numerically these 40 new localities are however not so important, since only a single or two pairs breed in each place. In many of the areas it is hardly a regular breeder, partly because it is being expelled by cultivation and drainage of the land. The number of breeding pairs has been doubled since 1950, and it now represents 100–140 pairs. This rise is due not least to a great increase on Borris Hede which now, with its population of at least 30 pairs, is the best breeding locality for the Curlew in Denmark. After 1959 the increase seems to be less pronounced.

The breeding area of the Curlew in Denmark comprises Læsø, Vendsyssel, Himmerland, Thy, West and Central Jutland and the western and southern parts of South Jutland. To this can be added that in 1961–63 a single pair bred in South Zealand, where it is hardly a regular breeder. The breeding area is the same as that of the Wood

Sandpiper (TORP PEDERSEN 1959, p. 60), as the two species generally seek to the same biotopes and in many cases breed in the same locality. This western distribution in Denmark is determined by ecological conditions, since the biotopes which fulfil its claims are found exactly in that part of the country. It breeds both on rather dry heath stretches and in heath bogs. In dry regions, e.g. in dunes, it however prefers areas with small lakes or ponds in the vicinity. There are a few records of breeding in cultivated fields, but the Curlew will hardly ever be a regular breeder here, as such breeding probably only occurs due to lack of suitable nesting sites in the drained and cultivated areas in the vicinity which were formerly its breeding grounds.

The breeding localities are found in four Danish landscape types, since half of the Curlews breed on outwash plains, about 20 per cent. on shifting sands (dunes and inland sands), about 20 per cent. on raised sea-floor from the Stone Age Sea and about 10 per cent. on sandy moraines. This is about the same distribution as that of the Wood Sandpiper, although a slightly greater number of Curlews breed in the sandy moraines. This seems to be due to the fact that it is not quite as particular in its claims to the biotope as the Wood Sandpiper.

Part of the breeding population in Denmark is found in protected areas, e.g. on Borris Hede. Here about 30 pairs breed in an area of 5500 hectares, which means only one pair per 180 hectares. In these protected areas the Curlew will probably continuously be the decorous successor of the Golden Plover, but a number of the other breeding sites will probably be destroyed by cultivation and drainage.

LITTERATUR

- D.O.F.T. = Dansk Ornithologisk Forenings Tidsskrift.
 F. & F. = Flora og Fauna.
 BENZON, BØJE, 1932: Storspove, *Numenius a. arquata* (L.). – D.O.F.T. **26**: 147–148.
 BING, L. H., 1802: Fysisk og Oekonomisk Be-

- skrivelse over Øen Lesøe. – København. (Fuglelivet p. 144–156).
 BOIE, F., 1822: Ornithologische Beyträge. Oken's Isis, **2**: 768–781. – Jena.
 BRAAKSMA, S., 1960: De verspreiding van de wulp (*Numenius arquata* L.) als Broedvogel. Ardea, **48**: 65–90.

- FABER, FREDERICH, 1828: Kort Efterretning om en zoologisk Rejse til det nordligste Jylland i Sommeren 1827. Tidsskrift for Naturvidenskabene, 5, nr. 14: 243-256.
- Geodætisk Instituts Generalstabskort. Danmark i 1:100.000. Kortbøger 1958-60.
- GERNAA, I., 1940: Yngler Storspoven, *Numenius arquata*, i Egnen Syd for Grindsted? D.O.F.T., 34: 197-198.
- HANSEN, M. EWALD, 1910: Bemærkninger om nogle af Thylands fugle. D.O.F.T., 4: 56-58.
- HARBOE, J. CHR., 1936: Spredte Iagttagelser fra Jylland. D.O.F.T., 30: 221-222.
- HEDIN, N., 1909: Fra Anholt. D.O.F.T., 4: 21-23.
- HEIBERG, P. V., 1886: Thylands Fugle. Viborg. 47 pp.
- HELMES, O. og B. LØPPENTHIN, 1932: Ekskursion til Als og Frøslev Plantage 21. og 22. maj 1932. D.O.F.T., 26: 173-176.
- HØRRING, R., 1926: Fugle II, Danmarks Fauna, 30. - København.
- JENSEN, NIELS HARALD, 1938: Ynglende Storspover (*Numenius arquata* (L.)) på Fanø. D.O.F.T., 32: 88-96.
- 1942: En Forveksling af Storspovens, *Numenius arquata*, og Sorthalet Kobbersneppes, *Limosa aegoecephala*, Rede. D.O.F.T., 36: 110-111.
- JESPERSEN, POUL, 1937: Plan for en Undersøgelse over forskellige Fuglearters Udbredelse og Forekomst her i Landet. - D.O.F.T., 31: 80-87.
- JOENSEN, ANDERS HOLM, 1960: Fugletællinger i Vestjylland sommeren 1959. D.O.F.T., 54: 169-188.
- JOHANSEN, HANS, 1963: Foreløbig liste over fuglene på Læsø. D.O.F.T., 57: 143-154.
- KIRCHNER, HEINRICH, 1952: Die Verbreitung des Grossen Brachvogels (*Numenius a. arquata* L.) in Schleswig-Holstein. Mitt. der Faunistischen Arbeitsgemeinschaft für Schleswig-Holstein. Neue Folge, 5. Nr. 1: 8-12.
- KJÆR, THORVALD, 1933-34: Ornithologiske Iagttagelser i Thy og Vestjylland. - F. & F., 39: 97-112 og 40: 25-32 og 77-93.
- 1938-39: Et Besøg i Lille Vildmose. Yngleplads for Hjejlen og Storspoven. Dansk Jagttidende. 55: 157-159.
- og IB PAULSEN, 1941: Hvor Storspoven fløjter. København.
- 1949: Ynglende Stor Regnspove (*Numenius a. arquata* (L.)) i Lille Vildmose. D.O.F.T., 43: 179-181.
- KJÆRBØLLING, N., 1852: Danmarks Fugle. København.
- KLINGE, M., 1912: Besøg paa Fanø i Pinsen 1911. D.O.F.T., 6: 212-229.
- LANGE, HALFDAN, 1919: Fugleliv i Ribes Omegn. - Viborg.
- LØPPENTHIN, BERNT, 1943: Noter om Padborg-egnens Ynglefugle. D.O.F.T., 37: 193-214.
- 1946: Fortegnelse over Danmarks Fugle. - København.
- 1956: Fortegnelse over Danmarks Fugle. Rettelser og tilføjelser. D.O.F.T., 50: 234-245.
- 1962: Fugle i Hanstedreservatet. F. & F. 68: 81-95.
- MADSEN, HARRY, 1931: Iagttagelser over Storspove, Blaa Kærhøg og Sortstrubet Bynkefugl. D.O.F.T., 25: 104-108.
- MEINHARDT, HANS, 1934: Storspove og Stor Tornskade ynglende paa Randbøl Hede. D.O.F.T., 28: 71-74.
- 1934: Storspove og Stor Tornskade som Ynglefugle i Danmark. F. & F., 40: 108-110.
- 1935: Storspoverne, *Numenius arquata*, paa Randbøl Hede 1935. D.O.F.T., 29: 114-115.
- MERIKALIO, EINARI, 1958: Finnish Birds. Their Distribution and Numbers. Fauna Fennica 5: 181 pp. - Helsinki.
- MUNCK, R., 1955: Randbøl hede, Frederikshaab plantage og Gjødding 6. juni 1954. D.O.F.T., 49: XVIII.
- NOVRUP, LEO, 1940: Iagttagelser over Stor Tornskade og Storspove paa Randbøl Hede. D.O.F.T., 34: 69-74.
- NØRGAARD, ERIK, 1960: Stor Regnspove (*Numenius arquata* (L.)) ved Rødhus. D.O.F.T., 54: 56.
- NØRRETVANG, ARNE, 1963: Vadefugle. Danmarks Fugle 2: 251-320. København.
- PEDERSEN, E. TORP, 1952: Bemærkninger om fuglelivet i Raabjerg mose. D.O.F.T., 46: 137-139.
- 1959: Tinksmeden (*Tringa glareola* L.) som ynglefugl i Danmark. D.O.F.T., 53: 53-83.
- POULSEN, C. M., 1961: Stor Regnspove (*Numenius a. arquata* L.) og lidt om dens opførsel på yngleplads. F. & F., 67: 48-50.
- RASMUSSEN, S. R., 1950: Nogle ornithologiske iagttagelser fra Fanø. D.O.F.T., 44: 50-51.
- 1950: Spredte notiser fra Fanø. D.O.F.T., 44: 231-232.
- SALOMONSEN, FINN, 1955: Fuglelivet på Borris Hede. D.O.F.T., 49: 245-257.
- 1963: Oversigt over Danmarks Fugle. 156 pp. København.
- SCHJØLER, E. LEHN, 1925: Danmarks Fugle. 1. - København.
- SCHOU, AXEL, 1949: Landskabsformerne (Tekst + atlas). I Atlas over Danmark. 1. - København.
- SPÄRCK, RAGNAR, 1942: Den danske dyreverden dyrageografisk og indvandringshistorisk belyst. - København.
- SØRENSEN, CARL, 1940: Storspove, *Numenius arquata*, ynglende i Bylderup Bov. D.O.F.T., 34: 197.

- TEILMANN, A. C., 1823: Forsøg til en Beskrivelse af Danmarks og Islands Fugle eller Haandbog i det danske Veideværk. — Ribe.
- THAMDRUP, H. M., 1937: Lille Vildmose, Yngleplads for Hjejle og Storspeve. *F. & F.*, **43**: 129–135.
- 1939: Den nuværende Bestand af ynglende Hjejler i Danmark. *D.O.F.T.*, **33**: 134–139.
- 1943: Hedens Dyreliv. I *De Danske Heder 1*: 152–192.
- WESTERSKOV, KAJ, 1942: Storspeven i Danmark. *Dansk Jagttidende* **59**, nr. 14: 217–220.
- 1942: Nyt ynglested for Storspeven, *Numenius arquata* (L.), i Danmark. *D.O.F.T.*, **36**: 222–223.
- WINGE, HÆRLUF, 1906: Fortegnelse over Danmarks Fugle. *D.O.F.T.*, **1**: 5–25.
- WITHERBY, H. F. et al., 1949: *The Handbook of British Birds*, **4**, London.
- VOOUS, K. H., 1960: *Atlas of European Birds*. 284 pp. London.

Manuskriptet modtaget 19. maj 1965.

Forfatterens adresse: cand. mag. Ernst Torp Pedersen, Højgaardsvvej 4, Jelling.

Sammenhold mellem magerne hos Gråanden (*Anas platyrhynchos*)

Af

POUL THOLSTRUP

(With a Summary in English: *Monogamy in the Mallard*
(*Anas platyrhynchos*).

Få fugle er vel så grundigt studeret som netop Gråanden, og især dens adfærdsmønstre er blevet gennemarbejdet af talrige forskere (f. eks. GEYR VON SCHWEPENBURG 1924 og 1953, HEINROTH 1911, E. O. HÖHN 1947, P. A. JOHNSGÅRD 1960 og 1961, K. LORENZ 1951, U. WEIDEMANN 1956).

Som regel angives det, at hannerne trækker sig tilbage, såsnart hunnen er påbegyndt rugningen, og man har været mest tilbøjelig til at antage, at enhver forbindelse mellem et par dermed ophørte. GEYR VON SCHWEPENBURG (1953) nævner dog, at hannen undtagelsesvis kan være knyttet til hunnen også udover rugetiden, ligesom han anfører, at et par kan holde sammen hele efteråret og vinteren

i flok sammen med andre, og først når foråret nærmersig isolerer de enkelte par sig.

CONDER (1949) angiver, at mange par allerede i januar er udparret uden dog at angive, om det er par, som har holdt sammen fra sidste sommer.

Parringer iagttages allerede om efteråret (bl. a. HÖHN 1947), men da hannen på netop dette tidspunkt ikke er kønsmoden, sker der ingen sædoverføring. Spørgsmålet er så, om denne skinparring kan opfattes som en styrkelse af forbindelsen mellem et gammelt par.

LÉBRET (1961) udtaler sig mere positivt i spørgsmålet om, hvorvidt et par holder sammen flere år i træk. Han beretter så-